

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

On üçüncü inikat

15 - XII - 1932 Perşembe

Mündericat

	Sayıfa		Sayıfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	24	2 — İstanbul darülfünunu 1928 senesi hesabı katisi hakkında 1/46 numaralı kanun lâyihasile İstanbul darülfünunu 1928 senesi hesabı katisine mütedair mutabakat beyannamesinin takdim kılndığı hakkında 3/204 numaralı Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası	30
2 — Havale edilen evrak	24		
3 — Riyaset divanının Heyeti umumiyeye maruzatı	24		
1 — Bilûmum askerî malûllerin terfihi kanununa merbut emraz cetvelindeki bazı fıkralar hakkında bir karar ittihazına dair 3/32 ve manevra gibi mühim vazifeler esnasında malûl olanlara da derece üzerinden maaş tahsisi için bir karar ittihazına dair 3/163 numaralı tezkerelerin geri verilmesi hakkında Başvekâlet tezkeresi	24	3 — Tahlisiye umum müdürlüğü 1929 senesi hesabı katisi hakkında 1/68 numaralı kanun lâyihasile Karadeniz boğazı tahlisiye idaresinin 1929 senesi hesabı katisine mütedair mutabakat beyannamesinin takdim kılndığı hakkında 3/209 numaralı Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası	30:31
2 — İstanbul mebusluğuna seçilen İbrahim Tali Beyin intihap mazbatası	24	4 — Orman amenajman gruplarına ve bu işlerde çalışan orman mühendislerine yevmiye hesabı verilmekte olan tazminatın sureti tediyesinde tereddüt edildiğinden keyfiyetin tefsiri hakkında 3/187 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Bütçe encümeni mazbatası	31
3 — İstanbul darülfünunu müderrislerinden Behçet Beyin maaşı miktarının tayini hakkındaki tezkerenin geri verilmesine dair Başvekâlet tezkeresi	25	5 — Barut ve mevaddı infilâkiye meselesine ait evrakın gönderildiğine dair 3/198 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası	31:33
4 — Tahlifler	25		
1 — İstanbul mebusu İbrahim Tali Beyin tahlifi	25		
5 — Müzakere edilen maddeler	25		
1 — Giresun mebusu Hakkı Tarık Beyin, 60 istida üzerine Arzuhal encümenince ittihaz olunan 388 numaralı kararın Umumi heyette müzakeresine dair 4/33 numaralı tahriri ve Arzuhal encümeni mazbatası	25:30		

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

Refet Beyin riyasetlerle aktedilerek ruznamedeki maddelerden birisi, kendisile münasebeti olan bir lâyi-
hanın intacına, ikinci ve üçüncüsü de alâkadâr olan ve-
killerin huzurlarına talik ve cumartesi günü toplanıl-

mak üzere celse tatil edildi.

Reisvekili

Kâtip

Kâtip

Çanakkale

Denizli

Refet

Ziya Gevher

H. Rüştü

(Cumartesi günü ekseriyet hâsıl olmadıgından ini-
kat perşembeye bırakılmıştır.)

2 — HAVALA EDİLEN EVRAK

Lâyhalar

1 — Gümrük ve inhisarlar vekâleti 1932 senesi büt-
çesinin 246 ncı faslı 1 inci maddesi unvanının değıştiril-
mesi hakkında kanun lâyihası (Bütçe encümenine)

2 — Askerî memurlar kanununu muaddil kanuna
müzeyyel kanun lâyihası (Millî Müdafaa ve Bütçe en-
cümelerine)

Teklifler

3 — İdare heyetinin, Büyük Millet Meclisi 1932 se-
nesi bütçesine 13 900 liralık munzam tahsisat konulma-
sına dair kanun teklifi (Bütçe encümenine)

4 — Yozgat mebusu Süleyman Sırrı Beyin, Hazine-
den taksitle mal almış olanların taksit bedellerinin tecili
hakkındaki kanunun değıştirilmesine dair kanun teklifi
(Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Tezkereler

5 — Orman nizamnamesinin 16 ncı maddesi mucibin-
ce alınacak yaylâkiye resminin ilgasına dair olan kanu-
nun tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi (Ziraat, Ma-
liye ve Bütçe encümenlerine)

Takrirler

6 — Yozgat mebusu Süleyman Sırrı Beyin, belediye
vergi ve resimleri kanununun 6 ncı maddesindeki apartı-
man kaydının tefsiri hakkında takriri (Dahiliye, Ma-
liye ve Bütçe encümenlerine)

Mazbatalar

7 — Barut ve mevaddı infilâkiye meselesine ait ev-
rakın gönderildiğine dair 3/198 numaralı Başvekâlet
tezkeresi ve Adliye ve Teşkilâtı esasıye encümenlerinden
mürekkep Muhtelit encümen mazbatası (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 14,30

REİS — Kâzım Paşa

KÂTIPLER: Ruşen Eşref B. (Afyon Karahisar), Haydar Rüştü B. (Denizli)

REİS — Meclis inikat etmiştir.

3 — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1 — Bilûmum askerî malûllerin terfihi kanunu-
na merbut emraz cetvelindeki bazı fıkralar hak-
kında bir karar ittihazına dair 3/32 ve manevra
gibi mühim vazifeler esnasında malûl olantlara da
derece üzerinden maaş tahsisi için bir karar itti-
hazına dair 3/163 numaralı tezkerelerin geri veril-
mesi hakkında Başvekâlet tezkeresi

B. M. M. Yüksek Reisliğine

551 sayılı kanuna merbut emraz cetvelindeki
meşakı seferiye kaydının kaldırılması için bir ka-
rar ittihazına dair Millî Müdafaa vekilliginden
yazılıp 19 - V - 1931 tarih ve 6/1298 sayılı tezkere
ile yüksek huzurlarına gönderilmiş ve 26 - III - 932
tarih ve 6/718 sayılı tezkere ile tesrii rica edilmiş
olan teklifin hükmü kalmadığından geri alınması

Millî Müdafaa vekilliginden istenilmiştir.

Bahsolunan tezkerelerin geri gönderilmesine
emir buyurulması rica olunur efendim.

Başvekil
İsmet

REİS — Hükûmetin talebi üzerine tezkereleri
geri göndereceğiz.

2 — İstanbul mebusluğuna seçilen İbrahim
Tali Beyin intihap mazbatası.

B. M. M. Yüksek Reisliğine

İstanbul mebusluğuna intihap edilmiş olan
B. U. müfettiş İbrahim Tali Beye ait olup Dahiliye
vekâletinden gönderilen üç adet intihap mazbatası-
nın leffen takdim kılındığı 6 - XII - 1932 tarihli ve

6/2950 numaralı tezkereye zeylen arz olunur efendim.

6 - XII - 1932

Başvekil
İsmet

REİS — Efendim, intihap mazbatası tetkik edi-

lerek usulüne muvafık tanzim edildiği görülmüş-
tür, muallel değildir. Mazbatayı kabul edenler ...
Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgat) — Paşa Haz-
retleri ,intihap mazbataları kabul olunduktan son-
ra o mebusun derhal tahlifi lâzımgelir.

REİS — Pekâlâ tahlifi yapılınsın.

4 — TAHLİFLER

1 — İstanbul mebusu İbrahim Tali Beyin tahlifi

(İstanbul mebusu İbrahim Tali Beyin tah-
lifi iera olundu)

(Alkışlar).

3 — İstanbul darülfünunu müderrislerinden
Behçet Beyin maaşı miktarının tayini hakkındaki
tezkerenin geri verilmesine dair Başvekâlet tezke-
resi.

3 - XII - 1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

İstanbul darülfünunu müderrislerinden Yusuf

Behçet Beyin maaşının barem ve bütçe kanununa
göre tayini için 1 - VI - 1932 tarih ve 6/1513 sa-
yıılı tezkere ile arz olunan Maarif vekillığının tefsir
talebini havi tezkeresinin görülen lüzum üzerine
iadesine emir buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

REİS — Hükümetin talebi üzerine tezkereyi
iade ediyoruz.

5 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1 — Giresun mebusu Hakkı Tarık Beyin, 60
istida üzerine Arzuhal encümenince ittihaz olunan
388 numaralı kararın Umumî heyette müzakeresine
dair 4/33 numaralı takriri ve Arzuhal encümeni
mazbatası [1]

REİS — Buyurun Ziya Bey.

KAZIM Pş. (Diyarbakir) — Evvelâ Hakkı
Tarık Beyi dinleyelim.

REİS — Pekâlâ evvelâ Hakkı Tarık Bey söy-
lesin. Sonra encümen namına söylensin.

HAKKI TARIK B. (Giresun) — 60 gedikli-
nin arzuhali üzerine Arzuhal encümeninin verdiği
kararın burada esası üzerinde maruzatta bulun-
mayı sonraya bırakmak istiyorum. Şimdi okunan
mazbatada encümen ileriye şöyle bir noktai nazar
sürüyor: Biz bu zatlerin söylediklerini tetkik et-
tik. Yalnız bütün bu istedikleri; mevcut kanun
hükümlerinin tadilini ve yahut yeni bir ka-
nun yapılmasını istilzam eder. Halbuki Arzuhal
encümeni böyle bir kanun yapmağa veyahut bir
kanun maddesinin tadilini icap edecek mahiyette-
ki müracaatlar üzerine karar vermektan, nizam-
name mucibince kendisini memnu biliyor. Bu iti-
barla biz bu mesele üzerinde yeni bir hüküm ver-
miyoruz.

Doğrudan doğruya verdikleri karar şudur ki;
bu altmış zatin verdiği arzuhal üzerine yeni bir
hüküm koymak lâzımgelir. Bunu isterse mebus-
lar şahsen deruhte edebilirler. Fakat encümen,
Arzuhal encümeni sıfatla bu hususta karar ver-

mek salâhiyetini kendisinde bulmuyor. Bendeniz
bu noktada hem bir mebus olarak, hem Teşkilâtı
esasiye encümeninin mazbata muharriri olarak şu-
nu arzetmek isterim ki: dahilî nizamnamenin hü-
kümleri ile Arzuhal encümeninin bu salâhiyetsizlik
kararı arasında bendeniz bir münafat buluyo-
rum. Onun için tafsilâta girişmezden evvel arz
ve teklif etmek isterim ki bir kere Dahilî nizam-
name noktai nazarından bu kararı Teşkilâtı esa-
siye encümeni tetkik etsin. Eğer Heyeti celile
müsaade buyurursa.

Bir kanaat arzetmiş olmak için dahilî nizam-
nameden şu maddeyi okuyayım. Bu mazbata
içinde zikri geçen dahilî nizamnamenin 50 nci
maddesi der ki: « Türklerin gerek şahıslarına,
gerek ammeye müteallik olarak kanunlara ve ni-
zamnelere muhalif gördükleri hususlarla bir
hakkın ihkak edilmemesi veya ihmal edilmesi üze-
rine gönderilen arzuhalleri. . . » şu şekil ve surette
tetkikten geçirir.

Demek ki Arzuhal encümenine bu 50 nci mad-
de iki şekilde vazife ve salâhiyet vermektedir.
Evvelâ kanunlara ve nizamnelere muhalif gö-
rülen bir husus varsa her hangi bir Türk gerek
şahsına ait olsun, gerek ammeye ait olsun arzuhal
yollamak salâhiyetine sahiptir. Bu hususlardan
başka yine her hangi bir Türk bir hakkın ihkak
edilmemesi veya ihmal edilmesi gibi bir muame-
le üzerine dahi aynı şekil ve surette Büyük Millet
Meclisine arzuhal verebilir ve bu arzuhal Arzu-
hal encümeninde tetkik edilir. Şimdi 60 gedik-
li zabitanın, davası hakkı olsun olmasın, onu mev-
zubahs etmek istemiyorum, bunların müracaati,
Arzuhal encümeninin mazbatasından anlaşılıyor

[1] 20 numaralı matbuat zaptın sonuna mer-
buttur.

ki yalnız mevcut kanun hükümlerinin tadilini ister mahiyettedir. Olabilir. Eğer böyle bir mahiyette ise yine Arzuhal encümeni onu icap ederse diğer bir encüme tevdi etmek salâhiyetine sahiptir. (Öyle şey yok sesleri)

Müsaade buyurursanız maddeyi okuyayım.

Efendim, bendeniz sözlerimi aynen nizamnamei dahilinin maddelerine istinat ettirerek söylüyorum. Kendiliğimden hiç bir hüküm ilâve etmek istemiyorum.

Bu meseleyi burada doğrudan doğruya tetkika mütehammil gördüğüm içindir ki maruzatta bulunuyorum. 50 nci madde diğer bir fıkrasında aynen şunu da söylüyor: « Bununla beraber diğer bir encüme tetkik olunmakta bulunan bir teklife müteallik arzuhaller reis tarafından doğrudan doğruya o encüme havale olunur. » Demek ki her hangi bir Türk Büyük Millet Meclisinin her hangi bir encüminde tetkik edilmekte olan bir meseleye ait olmak üzere yine Büyük Millet Meclisine bir arzuhal yollayabilir ve o arzuhal o meseleyi tetkik edecek encüme verilir. Bu müracaat te bareme müteallik bir müracaattir. Bütçe encüminde bareme müteallik her hangi bir müracaat, bir madde mevzubahs olabilir.

Bundan başka 50 nci maddede «Arzuhal encümeni de böyle bir havaleyi icra edebilir » deniyor. Demek ki, Arzuhal encümine, aynı şekil ve surette yapılacak bir müracaatin diğer encüme tevdi salâhiyeti 50 nci maddenin böyle bir fıkrasile verilmiştir.

Yine dahili nizamnamenin 53 üncü maddesinde, 50 nci maddedeki hükümlerden başka (arzuhalin bir encüme havalesi lâzımgeldikte bu muameleyi ifa eder) deniyor. Demek ki, nizamname Arzuhal encümine iki madde ile, hem 50 nci hem de 53 üncü maddelerle, her hangi bir müracaatin diğer bir encüme tevdi olunmasına dair iki yerde ayrı ayrı ibarelerle vazife ve salâhiyet vermektedir. Onun için bendeniz nizamnamenin 50 nci maddesinin (kanunlara ve nizamnelere muhalif gördükleri hususlarla) ibarelerinden sonra kanun vazının (bir hakkın ihkak edilmemesi veyahut ihmal edilmesi üzerine arzuhal verebilirler) diye yeni bir müracaat kapısı açması, birbirinden farklı, birbirinden ayrı mahiyette iki tarzı müracaati ifade eder. Hatta o kadar ki, teşkilâtı esasıye kanunumuzda bu ikinci ibareler yoktur, teşkilâtı esasıye kanununun 82 nci maddesi şöyle yazılıdır: (Türkler gerek şahıslarına gerek ammeye müteallik olarak kavanin ve nizamata muhalif gördükleri hususatta mercii-ne ve T. B .M. M. ne münferiden veya müçtemian ihbar ve şikâyetle bulunabilirler. Bu suretle kanunda yalnız (kavanin ve nizamata muhalif gördükleri hususat) ibaresi varken dahili nizamnameye bittabi bu maddeye matuf olması lâzımgelen bir kayıt konurken 50 nci maddede demin arzettiğim gibi bir de Türkler bir hakkın ihkak edilmemesi veyahut ihmal edilmesi üzerine de arzuhal ve-

rebilirler diye ayrı bir hüküm ilâve edilmiştir. Şimdi teşkilâtı esasıye içinde yalnız kavanin ve nizamata muhalif hususatta müracaat edebilirler diye bir hüküm vardır. Dahili nizamnamemizde bundan farklı ve buna munzam olarak bir de bir hakkın ihkak edilmemesi veyahut ihmal edilmesi üzerine müracaat edebilirler diye bir hüküm var. Demek ki dahili nizamname teşkilâtı esasıyeye münafi midir ;değil midir? İnsanın zihnine adeta böyle bir tereddüt getirecek olan böyle bir vaziyet karşısında bulunuyoruz. İşte bu mülâhazat neticesi olarak bendeniz bir defa da bu mazbatanın bu noktai nazardan Teşkilâtı esasıye encüminde tetkikini encümen mazbata muharriri olarak arz ediyorum. Eğer bu noktai nazarı tasvip edilmezse esas üzerinde ayrıca maruzatta bulunacağım. Encümen mazbata muharriri olarak maruzatım budur.

REİS — Buyurun Ziya Bey.

ARZUHAL ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ ZİYAETTİN B. (İstanbul) — Bendeniz Hakkı Tarık Beyefendinin noktai nazârına iştirak edemiyorum. Çünkü Hakkı Tarık Beyefendi meseleyi başka bir noktadan mütalea buyurdular. Eğer nizamnamei dahilinin 50 nci maddesini lâ-yikile okuyacak olurlarsa hiç böyle bir mana çıkmayacağını görürler. Müsaade buyurursanız okuyayım efendim.

Madde 50 — Meclis reisi teşkilâtı esasıye kanununun 82 nci maddesi mucibince - dikkat buyuruluyor mu efendim? teşkilâtı esasıye kanununa atfediyor - maddeyi okumaya devam ediyorum - türklerin gerek şahıslarına, gerek ammeye müteallik olarak kanunlara ve nizamnelere muhalif gördükleri hususlarla » diyor. O (hususlar) ki kanun ve nizamnelere muhaliftir demektir. Binaenaleyh orada hüküm neticelenmiyor. Aşağıdaki cümle bunu ikmal ediyor. Tasavvur buyurunuz Heyeti celilenizin kabul ettiği bir kanun ve verdiği kararda encümenimiz bir gadir mütalea edebilir mi? ve gene kabul etmediğiniz bir hâdisede bir hak tasavvur edebilir mi? ve ona istinaden öyle bir karar verebilir mi? Farzedelim ki o gibi arzuhalleri diğer bir encüme sevkedelim. Encümenlerin bir kanunu tefsir, tadil ve tesis etmek salâhiyeti olmamasına binaen oraya gitmesinden amelî bir fayda hâsıl olabilir mi? Binaenaleyh encümenimiz müracaat eden bu vatandaşların taleplerinin tervicini yeni bir hüküm vazını müstelzim gibi telâkki ettiğinden dolayı bu suretle kararını verdi. Encümece bu bapta yapılacak başka muamele yoktur.

REİS — Buyurun Zekâi Bey.

MİLLÎ MÜDAFAA VEKİLİ ZEKÂİ B. (Diyarbekir) — Efendim, deniz gedikli zabitanı hakkında malûmu âliniz 24 şubat 1340 tarihli bir kanunumuz vardı. Bu kanun bilâhare Meclisi Âlinin kabul buyurduğu 1492 numaralı, zannederim 927 tarihli gedikli küçük zabitan kanunu ile kaldırılmıştır. Şimdiki halde bu kanun mucibince orduda gedikli zabıt yerine gedikli küçük zabıt

yetiştirilmektedir.

Evvelki 1340 tarihli kanunun ihdas ettiği gedikli zabıtana gelince: Bunlar hakkında ahiren kabul buyurduğunuz ve elyevm mevki meriyette bulunan gedikli küçük zabıt kanununun muvakkat onuncu maddesi vardır. Mezkûr madde; gedikli zabıt mektebi mezunlarının arzu ederlerse başgedikli olabileceklerini ve şayet kabul etmezlerse kendi maaşları ve hakları tasfiye edilinceye kadar devam ederler, şeklindedir.

Binaenaleyh elyevm meri olan kanun mucibince bundan sonra yetiştirilen gedikli zabıt yoktur, gedikli küçük zabıt vardır ve evvelki kanuna göre yetişmiş olup bu hakkı iktisap etmiş olan zabıttan arzu edenler başgedikliye tahvil edilmişlerdir. Edilmeyenler de eski kanunun kendilerine bahsettiği haklarla istihdam ediliyorlar. Kanunî vaziyet budur.

Şimdi bu arzettiğim gedikli küçük zabıt kanunu ahirile başgedikli olmak salâhiyetini iktisap etmişken bunu istemeyerek eski kanunun kendilerine verdiği vazifeyi yine bu yeni kanunun 10 uncu maddesi mucibince tasfiye edilinceye kadar muhafaza eden gedikli zabıttan bir takım yeni haklar talep ediyorlar ve madem ki biz zabıttiz, bizi ihdas eden 1340 tarihli kanun bize mülâzimin madunu ve mühendisin mafevki hakkını vermiştir. Biz yine bu hakka malik olmalıyız.

Maaşımız bareme tâbi tutulmamıştır. Bareme tâbi tutularak buna göre hesap edilmelidir.

Nihayet böyle de olmazsa hiç olmasa bizi mızıkâ gedikli zabıttan gibi askerî memur yapınız, bu da olmazsa ve buna tahsilimiz müsait değilse iki sene olan âli tahsili gösteriniz. Bu suretle zabıt hukukuna malik olalım, gibi bir takım talepler ve müracaatlerde bulunulmuştur. Bu müracaatler Milli Müdafaa vekâletiniz tarafından muhik görülmemiş ve bir esbabı mucibe ile reddedilmiş ve kendilerine kanunî vaziyet tefhim edilmiştir, askerî memur olamazsınız denmiştir. Çünkü, askerî memurlar hakkındaki kanun askerî memurluğa, muayyen vazifeler tahsis etmiştir. Harp vazifesi, kumanda vazifesi gibi işleri askerî memurlar göremezler, sizin vazifeniz ise kumanda ve harp vazifeleridir, denilmiştir. Bunun üzerine; iki sene daha tahsil edelim, az görülen malûmatımızı yükseltelim, zabıt hukukuna malik olalım talebinde bulunmuşlardır.

Meclisi Âliniz orta tahsilini ikmal eden efendilerin ihtiyat zabiti olması hakkındaki kanunu dahi, ahiren malûmu âliniz kaldırmış ve ihtiyat zabiti olmak için mutlaka lise tahsilinin bitirilmesini şart koymuştur.

Halbuki bunlar, orta tahsil dahi görmemiş iptidâi tahsilli efendilerdir. Eğer zabıt olmak için ikmalî tahsil etmeleri icap ederse görecekları tahsil müddeti çok uzun olmak lâzımgelir. Belki sözü uzatmakla sizi fazla tasdi edeceğim. Bu efendiler tarafından Meclisi Âliye bir müracaat vaki olmuş ve İstida encümeni bu müracaati tetkik etmiş-

tir ve işte gördüğünüz mazbatada tafsilen izah olunduğu üzere bu talepler yeni tadilat ve yeni ahkâmı kanuniye mevzuları telâkki edilerek reddedilmiştir.

Bendenizce, bu talep hakikaten Meclisi Âli tarafından kabul edilecek olursa, yani askerî memur olmaları, fazla tahsil görmeleri, askerî memur ve zabıttan taamiyelerile iâşe edilmeleri ve saire muvafık görülmek icap ederse, bütün bunlar yeni kanun mevzularıdır. Hakkı Tarık Beyefendi biraderimiz, bu taleplere muzaheret buyurdularına göre, teklif etsinler, teklifleri yeni kanun mevzuudur, tetkik olunur, Müdafaa Millîye encümeninden geçer. Yoksa bu talep Millî Müdafaa vekâletiniz tarafından kanun mevzuu olarak görülmemiş ve Hükümet tarafından bu yolda teklif yapılmasına mevcut esbap kâfi görülmemiştir. Nihayet, neticede ihkak edilmemiş bir hak ve kanunların tatbikatından mütevellit zühul veya noksan da görülemediğinden tayini muameleye ihtiyaç ve lüzum hâsıl olmamıştır. Hüküm ve karar Heyeti celilenizindir (Çok güzel sesleri).

REŞİT B. (Gazi Antep) — Reis Paşa Hazretleri usul hakkında söz istemiştım.

REİS — Buyurun Reşit Bey.

REŞİT B. (Gazi Antep) — Efendim, Hakkı Tarık Beyefendi beyanı mütaleasında nizamnamei dahilî mucibince Arzuhal encümeni bu işi ihtisas encümenine havale etmesi lâzımgelirdi diyorlar. Halbuki Arzuhal encümeni isterse havale eder, isterse etmez. Maksadı aslî bu değildir. Nizamname diyor ki: lâzımgeldiği takdirde mütaleası alınmak üzere işi ihtisas encümenine havale eder. Karar vermek hususunda encümen serbesttir. Yani ihtisas encümeninin kararile mukayyet değildir.

HAKKI TARIK B. (Giresun) — Efendim, deminki maruzatımın başında esas üzerinde hiç bir şey söylemek istemediğimi arzetmişim. Bendeniz Zekâi Beyefendinin izahatını dinledikten sonra bu 60 gedikli zabıtın bu arzusuna, bu dileğine bir muzaheret lâzımgeldiği kanaatinde bulunmuyorum. Arzettiğim mesele, usul meselesidir. Vekil Beyefendiye dinledikten sonra kanaatim kuvvetlenmiştir. Bu arkadaşlar diğer bir yoldan gene başgedikli olabilecek bir yola gidebiliyorlar. Onun için kendilerince bu maksat hâsıl olmuştur. Yalnız gönül çok arzu ederdi ki Vekil Beyefendinin burada Heyeti celilenizi tenvir maksadile söylediği sözler bu mazbata içerisine girse de ve nihayet bu mazbatayı okuyan ve B. M. M. ne bir maksadı tenvir için baş vuran vatandaşlar daha ziyade kanaat sahibi olarak çıksınlar. Bendenizin bu meseleyi tahrîk etmekteğimden bir faide hâsıl olmuştur.

Bendeniz esas meseleyi hiç müdafaa etmediğim halde mademki bu adamlar bir takım yeni hükümler koydurmak için bize müracaat ediyorlar. Biz bununla meşgul olmayacağız diyecekleri yerde encümen dese ki bunlar mektep mezunu değildir, bunlar şu şu esbaptan dolayı haksızdır. Mek-

tep mezunu değildirler. Binaenaleyh bu ve şu olamazlar diye sarıh bir cevap verilseydi bittabi altmış arkadaş ki bunların hepsi bu gün Yavuz, Hamidiye, Mecidiye, denizaltı ve sair ehemmiyetli gemilerimizde faal vazifeler alan vatandaşlarımızdır. Bunların müctemian aynı mealde verdikleri arzuhale verilecek olan cevap daha çok tereddütten kurtarıcı ve ikna edici olacaktır.

Evvelce de arzettim, maksadım esası müdafaa etmek değildir. Yalnız Arzuhal encümeni bütünü yeni bir hüküm koyuyor. Millî Müdafaa vekili beyefendinin burada söyledikleri gibi şu şu noktalardan bu zatlerin dilekleri varit görülmüyor densenye mesele bitmiş olurdu ve ben de bütün arkadaşlara söyleyecek bir söz bulamazdım. Halbuki mazbatanın sonunda deniyor ki, Arzuhal encümeninin salâhiyeti 50 nci madde ile mukayyettir. Bendeniz 50 nci maddeyi burada mükerreren okudum. Bir kerre (kanun ve nizamla muhalif görülen hususlar...) müracaat edilebilir. Ziya Beyefendi diyorlar ki (hususlarla) daki (la), (ki) demektir. Bendeniz 15 sene türkçe okut-tum. (La) nın (ki) manasına geldiğini görmedim. Bilmem burada söylenmesi zait olur mu? Her halde rabıt edatı denilen şeyler iki ayrı ayrı manayı birleştirir. Cemi edatı zait vazifesini görmüyor. Bir tarafta hususlar vardır. Bunlar ne gibi hususlardır? bunlar kanun ve nizamnamelere muhalif olan hususlardır. Kanunun gösterdiği suretlerden başka olan hususlardır. Halbuki Meclisi Âlinin bu (hususlar) tabirinden maksadı her hangi bir hakkın ihmal veya ihkak edilmemesidir. Muhterem arkadaşlar, dahili nizamnamede böyle bir hüküm vardır deye bir hakkın ihkak edilme-mesi veya ihmal edilmesi ile hiç tanınmaması bir-birinden tamamen farklıdır. Bu hüküm birinci fıkra hükmünü çok daha ziyade genişletecek olan bir hükümdür. Sonra bendeniz bütün açıklığı ile huzurunuzda arz ediyorum ki teşkilâtı esasiye kanununun yalnız Türklere has olarak bahsettiği bir hakkı sayanı dikkattir ki -aklıma gelmişken söyleyeyim-encümenin son hafta içinde tevzi ettiği karar cetvelinde Türk olmayan bir zatın da müracaatının makbul olduğunu görüyoruz. Kendisi tebdili tabiiyet talebinde bulunuyor. Demek ki kendisi Türk değildir. Halbuki teşkilâtı esasiye kanunu ve dahili nizamname bu müracaatları yalnız Türklere hasretmiştir. O halde Arzuhal encümeni, kararının mutlaka musip olduğu iddiasında bulunamaz. Bendeniz bunu Teşkilâtı esasiye encümeni mazbata muharriri sıfatile okuduğum zaman ben kendim bir encümen namına tereddüde düştüm. Binaenaleyh bu meseleyi tetkik ve müzakere etmek lâzımgelir kanaatindeyim. Yalnız bu noktada, esas hakkında bir şey arzetmiyorum ve esas müdafaa etmiyorum. Burada Arzuhal encümeninin 50 nci madde hakkındaki noktai nazarı nedir? Arzuhal encümeni 50 nci maddenin hükmünü, bendenize öyle geliyor ki, gayet da-

raltıdır. Halbuki Arzuhal encümeninin salâhiyeti gayet geniştir ve geniş olmak lâzımdır.

Arkadaşlarım takdir buyururlar ki bütün vatandaşların tek bir müracaat yeri, bir hacet kapa-sı, bir hacet penceresi vardır. O da yalnız Arzuhal encümeninden ibarettir. Bütün vekâletleri, bütün resmî daireleri ve saireyi dönüp do-laştıktan sonra yalnız bir daireye girebilirler. O da Büyük Millet Meclisidir. Büyük Millet Mec-lisi de müracaatları yalnız bir encümene tevdi edebilir. O da Arzuhal encümenidir.

Şimdi efendim misalimi arz edeyim. Farzede-lim ki bu gedikli zabıtlar haklı olsunlar. Yani baremde, deminki izahattan mülhem oluyorum, kendileri tıpkı mızık askerî memurları gibi bir sıraya, bir diziye konmak imkânı olsun. Halbuki barem kanunu yapılırken nasılsa bunların ismi ihmal edilmiş bulunsun. Yani bir hakkın ihmal edildiği hâdisesi karşısında bulunalım. Efendiler, hepimiz bin defa görmüşüzdür ki bir kanun çıkar-ken gerek tertip sehvi olsun, gerek bir kâtibin bir sehvi sebeble olsun bir kelimenin yazılmadığı vakidir. Yahut muhtelif hâdiseler içerisinde bir tanesi vazı kanunun o maddeyi tedvin ettiği sı-rada hatırına gelmemiş olabilir. Bu zatlar Arzu-hal encümenine müracaat etmişler. Encümen, madde kanuniye sarihtir, tefsire asla müsait değildir. Eğer yanlış, mana çıkmayacak, yahut zihni tereddüde düşürecek bir vaziyette olsa diyecek ki: Bu madde kanuniye muhtacı tefsirdir. Halbuki öyle de değil. Hatta 50 nci mad-deyi encümenin anladığına göre bu madde muhtacı tefsirdir de diyemeyecektir. Diyecektir ki: Efendim madde kanuniye muhtacı tefsirdir amma biz encümen bu mesele ile meşgul olamadık. Çün-kü Arzuhal encümeni salâhiyetlerini kendi ellerile o kadar daraltmış bulunuyorlar.

Muhterem arkadaşlar, müsaade buyurunuz böyle bir vaziyet karşısında her hangi bir fert, her hangi bir kalabalık, bir teşekkül, bir ka-nunun her hangi bir noktasında bir ihmal, bir zühul neticesi olarak bir kelime eksikliği görmüş-lerse ve bu vaziyet bir tefsire yol açıyorsa bunu tefsir ettirmeleri icap etmez mi? Bu kadar haklı ve açık olan bir kanaati zannederim ki reddetmek imkânı yoktur. Bendeniz Ziya Beyin mütalealarına bu noktai nazardan iştirak etmiyorum.

Dahili nizamnamede birbirinden ayrı, biri diğerini teyit eder iki fıkra vardır. Biri hakkın ihkak edilmemesi, diğeri ihmal edilmesi diye ne-den ayrı ayrı iki defa hüküm konmuştur? Lâyık değil midir ki, bu bir kere bir encümende tet-kik olunsun. Bendeniz sizin itimat ettiğiniz bir encümenin mazbata muharriri sıfatile sizden tek-rar rica ediyorum. Teşkilâtı esasiye encümeni dahili nizamnamenin 50 ve 53 üncü maddeleri na-sıl tatbik olunmak lâzımgelirse bunu bir defa tet-kik etsin. Hiç bir zararı yoktur. Fakat her hal-de bu mazbatanın kabulü halinde muhterem ar-kadaşlarım ,Büyük Millet Meclisinden öyle bir

karar çıkacaktır ki, ondan sonra Arzuhal encümenince yapılması lâzımgelen şeyleri yapmağa imkân kalmayacaktır. Onun için çok istirham ederim, mesele çok ehemmiyetlidir. Büyük Millet Meclisi Arzuhal encümeninin geniş olması Lâzımgelen salâhiyeti hususundaki, hepsi huzuruza gelecek kararlar halinde neticelenir. Endişe edilecek bir şey yoktur. Her hangi bir vatandaş Arzuhal encümeni vasıtasile B. M. M. içinde bir mebus rolü oynayacaktır diye endişe etmeğe mahal yoktur. Her hangi bir vatandaş amme hukukunu alâkadar eden bir cihette de meselâ, müsavi olmak hakkının ihlâl edildiği mütalesinde bulunabilir. Bu arkadaş dahili nizamnamenin ahkâmına istinaden T. B. M. Meclisinin sizin ayırdığınız encümene bir arzuhal sunmak ve onu tetkik ettirmek salâhiyetini haizdir ve bu salâhiyeti haiz olmalıdır. Bu itibarla tekrar tekrar rica ediyorum. Meselenin esasını asla müdafaa etmiyorum, imkân varsa diyebilirim ki esas mesele mevzubahis değildir. Ben kendim takrir vereyim. Ancak salâhiyet noktasından bu mazbata Teşkilâtı esasiye encümenine gelsin ki dahili nizamnamenin tefsiri ona aittir. Orada bu meseleyi bir kere yalnız veya beraber olarak tetkik edelim.

REİS — Atıf B. Buyurun.

Encümen resi sıfatile söyliyecekler.

HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Bendeniz usul hakkında söyliyeceğim.

REİS — Buyurun.

MÜKERREM B. (Isparta) — Zaten mesele usul hakkındadır.

REİS — Evet mesele usule dairdir.

RECEP B. (Kütahya) — Bu da usulün usulü hakkında (Gülüşmeler).

HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, Arzuhal encümeni değil, hatta Mecliste mevcut teknik encümenler dahi resen bir kanun teklif etmek salâhiyetini bu günkü nizamname mucibince haiz olamıyorlar. Kendilerine tevdi edilen işleri tetkik ediyorlar. Amma o işler tefsir gelir, tefsire mütehammil görülmez tadil yapar. Bir maddenin tadili istenir alâkadar olduğu için bir kaç maddeyi tadil eder. 10 maddenin tadili istenir lüzum görmez 2 maddeyi tadil eder. Fakat esasında kendisini resen tedbir olarak bir lâyihai kanuniye tanzim edip Meclisi Âliye sevketmekten nizamnamei dahili hükümleri menetmiştir. Bu cihet malûm olduktan sonra Arzuhal encümeni Meclisin en esaslı murakabe encümenidir. Kanun ve nizamların tatbikından dolayı vatandaşların vaki olacak şikâyetlerini tetkik edecek, bunlar filân kanuna muvafik değil veya mugayirdir. Şöyle olması lâzımgelcektir, diye doğrudan doğruya icra üzerindeki yanlışlıkları tadile tashiha matuf kararlar ittihaz eder. Mevcut kanuna göre mevzuu müzakere edilen meselede bir yanlışlık olmadığı anlaşılıyor. Meri olan kanuna göre muamele yapılmış amma bir kısım vatandaşlar bu kanundan daha fazla bir şey istiyorlar. Belki is-

tedikleri musip olabilir, fakat hak deyemeyiz. Hakkı kanun verir. Bu gün meri olan kanun ise hak o kanunun dairei şumulüne giren hudut ve derecedir. Buna hak deyemeyiz. Arzuhal encümeninin lâyiha tanzimine salâhiyeti yoktur. Diğer encümenlere havale etsin, diğer encümenler Arzuhal encümeninin bu talebine göre lâyiha tanzim etmek salâhiyetini nereden alsın? Nizamname kendilerine tevdi edilen işler diyor. Bunlar; Makamı riyasetten havale olunan işlerdir ki onlar da ya tefsir talepleri veya İcra Vekilleri Heyetinin teklifleri veya bir mebus arkadaş tarafından verilen bir teklifi kanunudur. Diğer taraftan teşkilâtı esasiye kanunu teklif hakkını munhasıran İcra Vekilleri Heyetile, Büyük Millet Meclisi âzasına vermiştir. Şimdi vatandaşlar bir şey istiyor ki kanun teklifidir. Buna Arzuhal encümeni tavassut edecek. Bu tavassut teklif mahiyetini tazammun edebilecek mi? edemeyecek.

Bu müzakerelerden hâsıl olan fayda, eğer her hangi bir mebus arkadaşımız bu vatandaşların talebini musip görürse kendisi bir teklifi kanunı verir, o teklif ait olduğu encümenlere gider, tetkikatı yapılır, muvafıksa mevcut kanun tadil edilir, değilse esbabı mucibesi ne ise kabul veya reddedilir. Netice kararı Heyeti celile verir. Fakat esastan çıkmış Arzuhal encümeninin vatandaşlardan her hangi birisinin istidasını musip görür. Fakat kanun o talebin hilâfıdır. Onu tatbik edecek bir kanun bulamazsa bu nevi arzuhalleri, diğer encümenlere kanun yapım, Heyeti umumiyeye sevkedin diye onlara bir salâhiyet kabul etmemiz lâzımgelirse bu yeni bir hükümdür. Binaenaleyh nizamnameye yeni hükümler koymak lâzımgelir. O halde Arzuhal encümeninin bu teklifini tetkik mahiyetinde telâkki edersek, Arzuhal encümenine bu hak verilirse diğerlerine neye verilmesin? Bu daha ziyade tadili tazammun eden bir şeydir.

Mademki bu gün yapılan muamele kanuna göre doğrudur. Bu gün yapılmış bir şey yoktur. Amma bir kanun gelir ona göre bir hak verilir, o başkadır.

REİS — Müzakerenin kifayeti teklif ediliyor. Müzakereyi kâfi görenler....

HAKKI TARIK B. (Giresun) — Efendim, kifayet aleyhinde söz söyleyeceğim.

REİS — O halde yalnız kifayet aleyhinde söyleyebilirsiniz efendim.

HAKKI TARIK B. (Giresun) — Müzakere kâfi değildir. Daha bir iki söz behemehal söylemek lâzımdır. Hem müzakerenin ademi kifayeti hakkında ve hem de Hasan Fehmi Beyefendinin sözlerinden anlaşıldığına göre benim fikrim yanlış telâkki olunmuştur. Onun için bendeniz bu hususlar için söz söylemek hakkını kullanabilirim. Bendeniz hiç bir zaman Arzuhal encümeni bir tadil hazırlasın, veyahut bunun ihzarı için diğer bir encümene göndersin demedim ve böyle bir noktai nazarı müdafaa etmiyorum. Ne esas meseleyi

müdafaa ediyorum ve ne de bu noktai nazarı müdafaa ediyorum.

Demek ki Hasan Fehmi Beyefendi bendenizin noktai nazarımı Heyeti celilenize büsbütün başka bir surette aksettirmişlerdir.

Bendenizin dediğim şey yalnız şudur: Bu mazbata Riyaset makamı tarafından reye konacaktır. Kabul buyurulacaktır. Bu vaziyette bir hüküm de beraber kabul edilmiş olacaktır. O hüküm şudur: Arzuhal encümenininin 50 nci madde ile kendisine verilen salâhiyeti bu suretle telâkki etmesidir ki bu hükmü bu şekilde anlaması doğru değildir. Benim noktai nazarım bu suretle telâkki edilen bu hükmün tetkike muhtaç olduğunu arzettiğimdir.

Her hangi bir vatandaş Arzuhal encümenine böyle bir arzuhal verdiği takdirde diğer encümene, bu hususta bir madde kanuniye yapınız diye talepte bulunsun demek istemiyorum, böyle bir iddiada da bulunmuyorum. Arzuhal encümeni böyle bir mesele için yeni bir hüküm koymak lâzımgelir demek için evvelâ bunu bir kerre ait olduğu encümene göndermesi lâzımdır diyorum. Demek ki ait olduğu encüme göndermeden böyle bir karar vermektedir. İşte demek istiyorum ki dahili nizamnamede salâhiyet verilmiştir. Kendi noktai nazarından arzuhalleri başka encümenlere tevdi etmek salâhiyetini haizdir.

REİS — Müzakerenin ademi kifayeti hakkında söz söyleyeceksiniz. Bunların izahına lüzum yoktur.

HAKKI TARIK B. (Devamla) — Efendim, fikrim yanlış anlaşılma, sui tefehhüm olmuş. Bendenizin söylemediğim fikri ileri sürdüler.

HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, bendeniz kendi mütaleamı arzettiğim, dahili nizamnameden anladığım şahsi kanaatimi söyledim.

REİS — Bir sui tefehhüm yoktur, mesele anlaşılmıştır.

HAKKI TARIK B. (Devamla) — Nizamnamenin bu maddesi yanlış anlaşılmaktadır. Bunun behemehal tetkik edilmesi lâzımdır. Tekrar arz ediyorum ki yalnız bu noktanın tetkiki için Teşkilâtı esasiye encümenine gitmelidir.

REİS — Müzakereyi kâfi görenler ... Kâfi görmeyenler ... Müzakere kâfi görülmüştür.

Mazbatanın Teşkilâtı esasiye encümenine tevdiini yani Hakkı Tarık Beyin teklifini kabul edenler ... Etmeyenler ... Teklif kabul edilmemiştir efendim.

Arzuhal encümeni mazbatasını reyinize arz ediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgat) — Arzuhal encümeninin kararı bu maddeye munhasırdır, yoksa Hakkı Tarık Beyin anlattığı gibi mabihülâmel olacak bir karar değildir.

2 — İstanbul darülfünunu 1928 senesi hesabı katisi hakkında 1/16 numaralı kanun lâyihasile İs-

tanbul darülfünunu 1928 senesi hesabı katisine mütedair mutabakat beyannamesinin takdim kılındığı hakkında 3/204 numaralı Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası [1]

REİS — Lâyihanın heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı? (Hayır sesleri). Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

İstanbul darülfünununun 1928 malî senesi hesabı katî kanunu

MADDE 1 — İstanbul darülfünununun 1928 malî senesi masarifi bitişik (A) cetvelinde gösterildiği üzere (833 255)lira (74) kuruştur.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Darülfünununun mezkûr sene umum varidatı bitişik (B) cetvelinde gösterildiği üzere (848 305) lira (47) kuruştur.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Tahsisattan 1928 senesi içinde sarfolunamayan (82 673) lira (26) kuruş iptal olunmuştur.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — İşbu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Bu kanunun ahkâmını icraya Maarif vekili memurdur.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

3 — Tahlisiye umum müdürlüğü 1929 senesi hesabı katisi hakkında 1/68 numaralı kanun lâyihasile Karadeniz boğazi tahlisiye idaresinin 1929 senesi hesabı katisine mütedair mutabakat beyannamesinin takdim kılındığı hakkında 3/209 numaralı Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası [2]

REİS — Kanunun heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı? (Hayır sesleri). Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

[1,2] 24, 25 numaralı matbuatlar zaptın sonuna merbuttur

Tahlisiye idaresinin 1929 malî senesi hesabı katı kanunu

MADDE 1 — Tahlisiye idaresinin 1929 mali senesi masarifi bitişik (A) cetvelinde gösterildiği üzere 251 680 lira 6 kuruştur.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Mezkûr idarenin aynı sene umum varidatı bitişik (B) cetvelinde gösterildiği üzere 420 010 lira 38 kuruştur.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Tahsisatın 1929 senesi içinde sarfolunamayan ve (A) cetvelinde ayrı sütunda gösterilen 31 560 lira 55 kuruş iptal olunmuştur.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Bu kanun ahkâmını icraya İktisat vekili memurdur.

REİS — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kanunun heyeti umumiyesi kabul edilmiştir.

4 — *Orman amenajman gruplarına ve bu işlerde çalışan orman mühendislerine yevmiye hesabı ile verilmekte olan tazminatın sureti tediyesinde tereddüt edildiğinden keyfiyetin tefsiri hakkında 3/187 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Bütçe encümeni mazbatası [1]*

REİS — Mazbatayı kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

5 — *Barut ve mevaddı infilâkiye meselesine ait evrakın gönderildiğine dair 3/198 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Adliye ve Teşkilâtı esasıye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası [2]*

REİS — Bu mazbata tevzi edilmiştir. Okunacaktır.

REFİK ŞEVKET B. (Manisa) — Arkadaşlar, uzun senelerdenberi efkârı umumiye de irtişa meselesi diye şüyu bulan ve maznunlar içerisinde B. M. M. erkânından bir arkadaşın ismi de adeta söylenecek derecede sarahat gösteren bir mevzuun bu gün halli dakikasına gelmiş bulunuyoruz.

Meclis müzakerelerine iştirak etmek saadetine

[1,2] 23, 26 numaralı matbuatlar zaptın sonuna merbuttur.

kavuşmadığım zamanlardan itibaren millî vicdanın üzerinde mühim bir tahribat yapan bu şayiaların elbette benim gibi diğer vatandaşlar üzerindeki tesirâtı samimidir. Çünkü T. B. M. Meclisine mensup ve onun salâhiyeti icraiyesini, vekâleten istimale memur olan bir adamın nihayet türkçe manasile, Devlet menfaatini bir kaç kuruş mukabilinde satması gibi elim bir vaziyet vardır. Bu elim vaziyetin bu gün halledilmiş olması, ve müsbet bir şekilde halledilmiş olması; benim için o günler duyduğum ıstıraptan çok daha fazla bir zevk ve sürur membaı olmuştur (Bravo sesleri).

Arkadaşlar, ben T. B. M. Meclisinin, millet mukadderatını eline aldığı gündenberi müstakillen ve müttehiden aleyhinde ittihat gösterdiği büyük bir davanın, namussuzluk aleyhine mücadele davasının içinde yaşamış olan ve elyevm yaşamakta olan bir arkadaşınız sıfatsile ben bu davayı, alınan 3 - 5 kuruş davasını B. M. Meclisinin namusuna sürülen bir leke davası olarak telâkki ediyorum ve zaten böyle olması da muhakkaktı. Evvel ve âhir taşıdığı büyük namusu muhafaza etmiş bulunan bu Devlet ve rejimin namusuna leke sürmeğe cesaret edecek olan adamların her halde akibeti muhakkak hüsrân olacaktır (Alkışlar).

Arkadaşlar, hepimiz insan olmamız hasebile vazifelerimizde müsamaha gösterebilir, hata edebiliriz. Şunu yapar bunu yaparız. Bunların heyeti mecmuasının vicdanı millette affi vardır, müsamahası vardır. Fakat millet menfaatini, şahsî menfaatine feda edenler için vicdanımızda asla müsamaha olamaz ve olamyıyacaktır (Alkışlar, bravo sesleri).

Ben Hasan Beyle birlikte çalışmış bir arkadaşınız olmak hasebile şahıslarını, ahlâkını çok yakından tanırım. Mebus olmadığım zamanlarda kendisine isnat olunan şeylere karşı vicdanından gelen kuvvetli bir sada ile daima menfi bir cevap verdim. Fakat ne yapayım ki bir ferdin sesini ancak 3 - 5 kişi duyabilir. Fakat şamil bir davayı ancak yine millet huzurunda bugün açık olarak söyleyebilmek bahtiyarlığını ve millet namusunu müdafaa eden Meclisin adaletine tercüman olduğumu görerek kendi hesabıma saadet ve şeref duyuyorum.

Şimdi arkadaşlar, içinde bulunduğumuz inkilâbın temiz yolu üzerinde pürüzsüz yürüyebilmiş olmanın müşkülâtını ve bir iş yapılırken Devletle münasebettar olan işlerde iş görenlerin ne kadar büyük müşkülât içerisinde bulduklarını anlayabilmek için bu dava dosyasını karıştırmak ve nihayet en namuslu arkadaşların yahudi entrikalarına, şu veya bu ticarî zihniyetle hareket edenlerin iftiralarına maruz bulunmak tehlikeleri içinde kaldıklarını görüyoruz. Fakat bu görüş bizde tereddüt değil, bizde vehim uyandıracak değil, bilâkis yürüdüğümüz yolda namuslu ve kuvvetli yürürsek şunun ve bunun vaki olacak iftiralarının dahi muhakkak önüne geçecek bir kudretin vücud bulduğuna şahit olduğumuz.

noktai nazarından bu karar çok yerinde olacaktır. Binaenaleyh bu karar namuslulara yürütünüz yolda daima kuvvetli ve cesurane yürütünüz yolunda en güzel bir teşvik kararı mabesinde olacaktır.

Hayatta başımıza gelen her hâdiseyi menafii ne namına düsturu hareket ittihaz ettiğimizdür ki istikbale doğru atacağımız her adıma kuvvetli olacaktır.

Bu dava dolayısıyla bilhassa Adliye vekâletinin hususlarda noktai nazarını celbetmek zarurini duyuyorum. Hasan Bey arkadaşımın Mec-

çok esaslı bir müdafaası karşısında kaldık. İler ki: benim hakkımda bir tahkikat yapılmış. Müddeiumumilik tarafından şu veya bu lde aşağı yukarı bir şey elde etmek için öteye ye sual sorulduğunu gördüm. Türkiye Büyük et Meclisine mensup bir aza veya bir vekil kında tahkikata teşebbüs emri, Büyük Millet ldisince verilmeden evvel hangi salâhiyetle bu başlayabilir, dediler. O dakikadan itibaren bir ilâti esasiye meselesi karşısında bulunduğumun teemmül ederim. Bu vesile ile de Adliye âletine ve zaten gösterdiği esbabı mucibeye de arı dikkatini celb ederim. Bir ikinci mesele; hiç mebus veya vekil hakkında Türkiye Büyük et Meclisince teşebbüs emri verilmedikçe hiç makam onun hakkında velev ihzarî mahiyette n teşebbüs icrasına salâhiyettar değilken, Ha- Beyin otomobil meselesinde tahkikata başlan- ır. Bu hâdisi teşkilâtı esasiyenin bir mebusun uniyetinin korunmasının ne şekilde izale edil- i lâzımgeleceği ihmal noktai nazarından, millî ifaate müteallik mesail olması hasebile teker- etmemesini bu vesile ile bendeniz zikretmeyi bir fe telâkki ediyorum.

İkinci mesele: 340 senesinde vaki olmuş, aradan kaç sene geçtikten sonra tahkikata baş- n bu işin esbabı mucibesi meyanında müş- kâlıkça bir karar ittihaz ediliyor. Deniliyor ki: işin ikmali Hasan Bey hakkındaki tahkikatın celenmesine mütevakıftır. Binaenaleyh bütün işler bu kararla tevakkuf ediyor.

Arkadaşlar; her hangi cezaî bir meselede alâ- ar oldukları zannedilen adamlardan bir tanesi- tutulmamış olması, bulunmamış olması, mü- lesinin alınmamış olması, diğer alâkadarlar kındaki takibatın tevakkufunu mu icap etti- (Doğru sesleri). Niçin duruyor? Hasan Bey kındaki kararımızı dün verebilirdik, bu gün yoruz, belki yarın vereceğiz. Belki de her gi bir sebeple talik edeceğiz. Fakat teşkilâtı siyenin vermiş olduğu bu istisnai vaziyette di- kanunların işlemesine mâni olan esbap nedir? in diğer tarafta şu veya bu raşi, bu veya bu tekip lâyük oldukları cezayı kanunlarımızı ve danlarımızı tatmin edecek şekilde çekmiş olmı- ? Bu noktai nazardandır ki dendeniz lüzum a meni muhakeme kararlarının verildiğini gör- isterdim. Matbuat ceraiminde görüyoruz.

Bir takım arkadaşlarımız şudur, budur evraki buraya geliyor. Fakat hiç bir zaman matbuat müdürleri hakkında takibat durmuyor. Bu hâ- dise dolayısıyla iki mühim noktanın adli noktai nazardan nazarı dikkatte tutulması lüzumunu arz ediyorum.

Birincisi, mebuslar ve vekiller hakkında Mec- lisin müsaadesi olmadıkça hiç bir suretle tahki- kata başlanamaz.

İkincisi, bunlar hakkındaki tahkikat hiç bir zaman diğer adli tahkikatın tevakkufunu icap edemez.

Bu vesile ile bir taraftan arkadaşımızın alınının temizliğinin meydana çıkması, diğer ta- raftan da bu iki adli faideyi temin etmek noktasın- dan bir neticeye varılırsa zannedirim ki bu günkü müzakaremizin zevki daha köklü ve şümulü olur.

REİS — Encümenin mazbatasını reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Encümen mazbatası ittifakla kabul edilmiştir (Al- kışlar).

HASAN B. (Trabzon) — Arkadaşlar, hizmet- lerinde temiz yürekle hareket etmiş masumlar, her hangi bir sebeple Büyük Millet Meclisinin huzuruna sevk edildikleri zaman orada ancak ada- letin icabını göreceklerinden emindirler.

Bu mesele etrafında bidayeti zuhurundan beri benimle alâkadar olarak ortaya atılan dedikodu- ların mahiyetini, millî vicdanı en yüksek salâ- hiyetle temsil eden bu büyük Meclisin tahkikat ve kararı kadar efkârı umumiyeye anlatacak baş- ka bir hüccet tasavvur edemem.

Arkadaşlarım, kul kusursuz olamaz derler. Kusurdan tecerrüt iddiası hatırımdan bile geçmez. Fakat sırf bir emniyet ve itimat mevzuu olarak tevdi edilen salâhiyeti menfaati uğrunda kullan- mak nevinden bir fiil ve günah şimdiye kadar def- teri amalimin hiç bir sahifesine yazılmamıştır.

YUSUF B. (Denizli) — Her şeyden tenzih ede- riz.

HASAN B. (Devamla) — Hulâsa arkadaşlar, benim ziftlenmek huyum yoktur yok! (Alkışlar).

ADLİYE VEKİLİ YUSUF KEMAL B. (Sinop) — Tabîi arkadaşlar, ben de si- zin duyduğunuz sevincin daha büyüğünü duydum. Çünkü millet için olsun, Meclis için olsun çok hayırlı ve çok büyük bir neticeye vâsıl olduk. Temiz bir arkadaş- ımızın nasiyesinin temiz olduğu kararınızla teey- yüt etti. O cihet hakkında bir şey söylemeyece- ğim. Yalnız Refik Şevket Beyefendinin teşki- lâti esasiye kanununa taallük eden ve Büyük Millet Meclisi azasının en vacibürriaye, en ziyade hürmet edilecek haklarına adliyece dokunulmuş gibi söylenen sözleri şüphesiz Adliye vekilinin ke- mali ehemmiyetle nazarı dikkatini celbetti. Bun- ları tetkik ettireceğiz ve bu Adliye vekilinin bü- yük bir vazifesidir. Hatta Büyük Millet Meclisi azalarına teşkilâtı esasiye kanununun temin ettiği hakları en ufak noktaya kadar müdafaat etmek,

amak yalnız mesul Adliye vekiline ait değildir. u müessese kendileri için en büyük en ziyade aklarını kâfil bir müessese olduğu için her Türk unu arar. Ben de bu noktayı ehemmiyetle ara- acağım. Şayet buyurdıkları sabit olursa ve me- lleri varsa bunlar hakkında kanunî muameleyi pıtracağım arkadaşlar.

Yalnız buyurdıkları ikinci nokta - zannediyo- um ki kendileri de benimle beraberdir - bu, sırf dli bir noktadır. Bunu, bu kürsüde bahsedilme- iş addederim.

Teşkilâtı esasiye kanunu her kuvvetin kendi alâhiyetini tayin etmiştir arkadaşlar.

ADLIYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHAR- İRİ SALAHATTİN B. (Kocaeli) — Refik evket Beyefendinin buyurdıkları ikinci nok- 7 encümende münakaşa edilmiştir. Encü-

men müzakereleri aynen zabtedildiği için bendeniz bunu burada arz etmeği zait adde- diyorum. Bu nokta hakkında encümenin es- babı mucibesi vardır. Bunlar da kanunlara isti- nat etmiştir. Bu meselenin tarafı âlilerinden söy- lenmesi şahsî bir mütaleadır, yapılan ikinci mü- talea yolundadır.

Birinci hakkında, bu mazbatada bir fikir veril- mesini rica etmişim. Encümen reisi Beye- fendi bunun ayrı bir mesele olduğunu nazarı iti- bara alarak dercetmemiştir. İcabında nazarı dikka- te almır denilmiştir.

REİS — Bu günkü müzakeremiz hitam bul- muştur. Meclis cumartesi günü saat 14 te topla- nacaktır.

Kapanma saati : 16

Giresun mebusu H. Tarık Beyin, 60 istida üzerine Arzuhal encümenince ittihaz olunan 388 numaralı kararın Umumi heyette müzakeresine dair 4/33 numaralı takriri ve Arzuhal encümeni mazbatası

Yüksek Reisliğe

Yeni konulan kanun hükümlerinin müktesep hakları ihlâl ettiğine dair Arzuhal encümenine tevdi olunan 60 arzuhal üzerine Encümence verilen ve 28-V- 1932 tarihli karar cetveline yazılan 388 numaralı Encümen kararının Heyeti umumiyede müzakeresine müsaadelerini rica ederim efendim.

11-VI-1932

Giresun mebusu

H. Tarık

Arzuhal encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal encümeni

Karar № 3

Esas № 4/33

1 - XII - 1932

Yüksek Reisliğe

Yeni kanun hükümlerinin müktesep hakları ihlâl ettiğine ve saireye dair güverte ve makina sınıfına mensup gedikli zabitler tarafından geçen sene Yüksek Reisliğe verilip Arzuhal encümenine tevdi buyurulan arzuhaller üzerine Encümence ittihaz edilen 388 numaralı kararın Heyeti umumiyede müzakeresine dair Giresun mebusu Hakkı Tarık Beyefendi tarafından verilen takrir Encümene tevdi buyurulmakla okundu. Mezkûr gedikli zabitlerin bu bap-taki arzuhallerinde müktesep haklarının telâfisi için:

1 — Üçüncü sınıf gedikli zabitlerin birinci mülâzim maaş ve tahsisatını, ikinci sınıf gedikli zabitlerin yüzbaşı maaş ve tahsisatını, birinci sınıf gedikli zabitlerin de kıdemli yüzbaşı maaş ve tahsisatını almak ve son rütbede beş sene hizmet etmiş bulunanların maaşlarına da kıdemli yüzbaşı ile binbaşı arasındaki maaş ve muhassasat farkının nisfı zammolunmak suretile bareme ithallerini;

2 — Gedikli zabitan kanununun 28 inci maddesi mucibince ve seyirde taamiyelerinin zabitan taamiyesinin üçte ikisi nisbetinde veya muvafık görüldüğü takdirde tamamı kadar verilmesini ve bu cihet olmadığı takdirde musiki gedikli zabitanı gibi memurin sınıfına nakillerini;

3 — Ve bu cihet te olmadığı surette her hangi bir sebeple zabıt olupta tahsili kâfi görülmeyenler misilli iki senelik umumi tahsile tâbi tutularak 24 şubat 1330 senesinde gedikli zabitlerin aldıkları maaşlara mukabil maaş alan zabitan rütbesile sınıfı muvazzafaya nakillerini istiyorlar.

Halbuki dahilî nizamnamemizin 50 nci maddesinde beyan kılındığı üzere Arzuhal encü-

meni, Türklerin gerek şahıslarına gerek amineye müteallik olarak kanunlara ve nizamnamelere muhalif gördükleri hususlarla bir hakkın ihkak edilmemesi veyahut ihmal edilmesi üzerine gönderdikleri arzuhaller hakkında tefkikatını icra ve hâsıl olacak neticeye göre icabatını tayin ve kararını ittihaz etmektedir.

Binaenaleyh bu gedikli zabıtların dilekleri mevcut ahkâmın tadili mahiyetinde olup bu ise dahili nizamnamemiz ile Encümeneye verilen salâhiyet haricindedir.

Bu itibarla Encümenimiz meseleyi ancak bu salâhiyet dairesinde mütalea etmiş ve kararını vermiştir.

Mezkûr nizamnamenin 57 nci maddesi hükmüne tevfikân bu mazbatamız tanzim ve Heyeti unumiyeye arz olunmak üzere Yüksek Risliğe takdim kılındı.

Arzuhal E. Reisi	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
Rize	İstanbul		Kocaeli	Bursa	Gazi Antep
<i>Atıf</i>	<i>Ziyaettin</i>		<i>Kemal</i>	<i>M. Fehmi</i>	<i>Reşit</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Rize	Bilecik	Gazi Antep	Yozgat	Sivas	Amasya
<i>Akıf</i>	<i>Hayrettin</i>	<i>Şahin</i>	<i>A. Cevdet</i>	<i>Ziya</i>	<i>Nafiz</i>
					<i>A. Tevfik</i>

İstanbul darülfünunu 1928 senesi hesabı katisi hakkında 1/46 numaralı kanun lâyihasile İstanbul darülfünunu 1928 senesi hesabı katisine mütedair mutabakat beyannamesinin takdim kılındığı hakkında 3/204 numaralı Divanı muhasebat Riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası

İstanbul darülfünununun 1928 senesi hesabı katisi hakkında 1/46 numaralı kanun lâyihası

T. C.
Başvekâlet
Muamelât müdürlüğü
Sayı: 6/459

17 - II - 1931

B. M. M. Yüksek Reisliğine

İstanbul Darülfünunu 1928 senesi bütçesinin hesabı katisi hakkında Maliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 11-II-1931 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

İstanbul darülfünununun 1928 senesi hesabı katı kanun lâyihası izahnamesi

1 — Darülfünun ve şubatında tahsilde bulunan talebe ücurat, harçları ve sair varidat; tahakkuku tahsilinê tâbi varidat olması hasebile yalnız muhammen olarak bütçeye vazedilmiş ve bittabi ayrıca tahakkukat kaydedilmemiştir. Medreselerce tahsili tahakkuk eden mebalîğ tahakkuk ve tahsil tablolarında irae edilmiş ve bakaya olmadığından gösterilmemiştir.

2 — Hülâsai hesabiye cetveli raptedilmiştir. Şehremanetinden alınamayan ve varidat cetvelinde mukayyet bulunan (2 000) lira Maliye vekâleti celilesinin 26-IX-929 tarih ve 3890/304 numaralı tahriratı mucibince varidat tahakkuk yekûnundan tenzil edilmiştir. Hülâsai hesabiye cetvelinde görülen eşhas zimemi bakayası yalnız elbise ve şapka avansı bakiyesi olup bermucibi kanun her ay maaşı aslilerin $\frac{0}{10}$ 5 i nisbetinde katoluna gelmekte bulunmuştur. Emanat bakiyelerini natık cetvel leffen takdim kılınmıştır.

Maarif vekili
Esat

25-XI-930
Darülfünun Emîni
Muammer

İstanbul darülfünununun 1928 senesi hesabı katisine mütedair mutabakat beyannamesinin takdim kılndığı hakkında 3/204 numaralı Di. M. R. tezkeresi

T. C.
Divanı muhksebat
U. 24204
H. 54

15-VI-1932

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

İstanbul darülfünununun 1928 mali senesine ait kati hesabına mütedair olarak Divanca tanzim edilmiş olan beyanname müteferri cetvellerile birlikte leffen arz ve takdim kılınmıştır efendim hazretleri.

D. M. Reisi

Fuat

Beyanname

İstanbul darülfünununun 1928 senesi kati hesabı Maarif vekâletinden gönderilmekle muhasibin Divanı muhasebatça tetkik ve muhakeme edilmiş olan idare hesabı karşılaştırılarak kati hesapta gösterilen rakamların kabule şayan olduğunu arz ederiz.

D. M. Reisi	D. 1 Reisi	D. 2 Reisi	D. 3 Reisi	D. 4. Reisi	Aza
<i>Fuat</i>	<i>Faik</i>	<i>Abidin</i>	<i>H. Âlim</i>	<i>Seyfi</i>	<i>Ziya</i>
Aza Aza	Aza	Aza	Aza Aza	Aza Aza	Aza
<i>Basri Kâmil</i>	<i>Refik</i>	<i>Müeyyet</i>	<i>Fevzi M. İhsan</i>		<i>Emin Rifat</i>
Müddeiumumî					
<i>M. Ali</i>					

Di. M. encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Di. M. encümeni
K. No. 14
Esas No. 1/46
3/204

26 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

İstanbul Darülfünununun 1928 mali senesi hesabı kati hakkında Başvekâleti Celilenin 17 şubat 1931 tarihli ve 6/459 numaralı tezkereleriyle teklif olunan kanun lâyihası bu bapta Divanı muhasebatça hazırlanan mutabakat beyannamesi ile birlikte müzakere ve cetveller üzerinde tetkikat ve tatbikat ifa olundu .

Mutabakat beyannamesinde hesabı katide gösterilen rakamların kabule şayan olduğu bildirilmekte olduğundan ve mutabakat beyannamesine merbut cetveller ile hesabı kati arasında bir gûna fark görülemediğinden kanun lâyihasında mürakkam miktarı aynen kabul edilmiş ve ancak senesi mezkûre bütçesine mütenazır olarak madde numaraları değiştirilerek ibarelerde şeklen bazı tadilat yapılmasına karar verilmiştir. Bu bapta tanzim olunan lâyihai kanuniye Heyeti Umumiyenin Yüksek tasvibine arz olunur .

Reis	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
Konya	Rize	Yozgat	Aksaray	Ankara	Çankırı	İzmir
<i>Refik</i>	<i>Ali</i>	<i>A. Avni</i>	<i>R. Nisari</i>	<i>H. Yakup</i>	<i>Rifat</i>	<i>Kitapçı Hüsnü</i>

İstanbul Darülfünunu 1928 senesi bütçesinin hesabı katı kanun lâyihası

Madde 1 — İstanbul Darülfünunu ve müteşekkil bulunduğu medreselerin 1928 senesi maliyesi zarfındaki varidatı merbut (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (848 305) lira (47) kuruştan ibarettir.

Madde 2 — İstanbul Darülfünunu ve müteşekkil bulunduğu medreselerin 1928 senesi maliyesi masarifi umumiyesi merbut (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (833 255) lira (74) kuruş olarak kabul edilmiştir.

Madde 3 — İstanbul Darülfünunu ve müteşekkil bulunduğu medreselerin 1928 senesi bütçesindeki tahsisattan ezgayrisarf bakiye kalan (82 673) lira (26) kuruşluk tahsisat imha edilmiştir.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunun hükmünü icraya Maarif ve Maliye Vekilleri memurdur.

11-II-1931

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.
<i>İsmet</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>	<i>Ş. Kaya</i>
Ha. V.	Ma. V.	Mf. V.	
<i>Dr. T. Rüştü</i>	<i>M. Abdülhalik</i>	<i>Esat</i>	
Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.	
<i>Hilmi</i>	<i>M. Şeref</i>	<i>Dr. Refik</i>	

İstanbul Darülfünununun 1928 mali senesi hesabı katı kanun lâyihası

Madde 1 — İstanbul Darülfünununun 1928 mali senesi masarifi bitişik (A) cetvelinde gösterildiği üzere (833 255) lira (74) kuruştur.

Madde 2 — Darülfünunun mezkûr sene umum varidatı bitişik (B) cetvelinde gösterildiği üzere (848 305) lira (47) kuruştur.

Madde 3 — Tahsisattan 1928 senesi içinde sarfolunamayan (82 673) lira (26) kuruş iptal olunmuştur.

Madde 4 — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunun ahkâmını icraya Maarif vekili memurdur.

A - CETVELİ

F.	Muhassasatın nevi	Tahsisat		Tediye		İptal olunun tahsisat	
		Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
1	Maaşat, ücret ve tahsisat	36 624		36 555	40	68	60
2	Mefruşat ve demirbaş	1 500		1 493	64	6	36
3	Levazım	37 500		37 288	45	211	55
4	Müteferrika	12 500		9 821	07	2 678	93
5	Masarifi mütenevvia	6 000		5 932	30	67	70
6	Tercüme, muhaberat, neşriyat, levazımı tabiiye masrafı	4 500		4 208	50	291	50
7	Harcırah	2 500		2 148	75	351	25
8	Telefon tahsisatı ve muhabere ücreti	2 000		1 981		19	
9	Kongreler ve ecnebi darülfünunları merasimine iştirak masrafı	8 000		6 750		1 250	
10	Darülfünun temsil masrafı	4 500		3 673	99	826	01
11	Tetkikat ve taharriyatı ilmiye ve tettebbu seyahatleri masrafı	1 500		1 496	50	3	60
12	Gazi Mustafa Kemal mükâfatı	1 500		0		1 500	
13	Umumi kütüphane masarifi umumiyesi ve kitap bedeli	5 600		5 311	46	288	54
14	Fakir talebeye muavenet	3 000		1 979	25	1 020	75
15	Tamirat	17 000		16 984	61	15	39
16	Ecnebi mütehasısları ücret ve harcırahlarla bunların mütercimleri ücreti	78 000		71 349	92	6 650	08
17	Tıp medresesi maaş, ücret ve tahsisatı	107 952		97 582	97	10 369	03
18	Tıp medresesi masarifi	168 000		166 296	62	1 703	38
19	Eczacı ve dişçi mektepleri maaş ve ücreti	25 128		23 948	26	1 179	74
20	Eczacı ve dişçi mektepleri masarifi	15 000		14 926	15	73	85
21	Hukuk medresesi maaş, ücret ve tahsisatı	26 100		21 789	62	4 310	38
22	Hukuk medresesi masarifi	7 900		6 315	71	1 584	29
23	Edebiyat » maaş, ücret ve tahsisatı	26 370		23 094	80	3 275	20
24	» » masarifi	12 500		9 902	40	2 597	60
25	Coğrafya darülmesaisi seyahati tetkikiye masarifi umumiyesi	2 500		1 888	82	611	18
26	İlâhiyat medresesi maaş, ücret ve tahsisatı	10 200		8 837	94	1 362	06
27	İlâhiyat medresesi masarifi	3 500		2 858	43	641	57
28	Fen medresesi maaş, ücret ve tahsisatı	27 360		24 349	50	3 010	50
29	» » masarifi	37 000		28 735	38	8 264	62
30	Tahsisatı fevkalâde	220 195		193 256	61	26 938	39
31	788 numaralı kanunun tatbik masrafı	1 000		514	45	485	55
32	Gecen sene düyünü	3 000		1 983	24	1 016	76
	Yekûn	915 920		833 255	74	82 673	26

B - CETVELİ

F.	M.	Varidatın nevi	Muhammenat		Tahsilât	
			Lira	K.	Lira	K.
1	1	Muvazenei umumiyeden verilen tahsisat	800 000		800 000	
	2	» » 1928 senesine mahsus olarak verilen muavenet	15 000		15 000	
	3	İstanbul şehremanetinden verilen	10 000		8 000	
	4	İlmî âsar ve risaleler satış hasılatı	10 000		0	
	5	Teberruat	6 000		442	48
	6	Hasılatı müteferrika	20 000		5 791	64
2	1	Ücret ve harçlar	20 000		8 782	24
	2	İlmî âsar ve risaleler satış hasılatı	6 000		12	64
3	1	Ücret ve harçlar	12 000		3 778	50
	2	Vekâletnamelerden alınan iane	1		703	95
	3	İlmî asar ve risaleler satış hasılatı	3 000		133	15
4	1	Ücret ve harçlar	4 000		1 376	50
	2	İlmî asar ve risaleler satış hasılatı	3 000		525	11
5	1	Ücret ve harçlar	1		51	
	2	İlmî âsar ve risaleler satış hasılatı	1		108	64
6	1	Ücret ve harçlar	2 500		1 903	
	2	İlmî âsar ve risaleler satış hasılatı	3 000		27	37
7	1	Ücret ve harçlar	2 000		1 669	25
	2	İlmî âsar ve risaleler satış hasılatı	1		0	
		Yekûn	916 504		848 305	47

Tahlisiye umum müdürlüğü 1929 senesi hesabı katisi hakkında 1/68 numaralı kanun lâyihası ile Karadeniz boğazı tahlisiye idaresinin 1929 senesi hesabı katisine mütedair mutabakat beyannamesinin takdim kılındığı hakkında 3/209 numaralı Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası

Tahlisiye U. M. 1929 senesi hesabı katisi hakkında 1/68 numaralı kanun lâyihası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı 6/718

12 - III - 1931

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Tahlisiye umum müdürlüğünün 1929 senesi hesabı hatisi hakkında Maliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 11-III-1931 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Tahlisiye umum müdürlüğünün on iki aylık 1929 malî senesi hesabı katisi hakkındaki kanun lâyihasının izahnamesidir

İdarenin 1929 malî senesi varidat bütçesinin (B) cetvelinde yazılı birinci fasla mevzu on iki aylık 264 900 liradan ibaret tahlisiye rüsumu; varidatı muhammeneye mukabil 138 567 lira 47 kuruş fazlasile 403 467 lira 47 kuruş ve ikinci faslın birinci maddesine mevzu 1 000 liradan ibaret tekaüdiye aidatı kezalik varidatı muhammeneye karşı 81 lira 4 kuruş noksanile 918 lira 96 kuruş ve ikinci maddesine mevzu 6 000 liradan ibaret tahlisiye rüsumunun bankaya tevdiinden mütevellit faize mukabil de 5 804 lira 49 kuruş fazlasile 11 804 lira 49 kuruş ve üçüncü maddesine mevzu 80 liradan ibaret arazi icar bedeli aynen 80 lira ve dördüncü maddesine mevzu müteferrik hasılat olarak muhammen 500 liraya mukabil 3 239 lira 46 kuruş fazlasile 3 739 lira 46 kuruş ki 1929 senesi zarfında tamamen tahakkuk ve tahsil edilmiş olan varidatı umumiye; ceman 420 010 lira 38 kuruştan ibarettir.

Kezalik mütenevvi masarifat olarak mezkûr seneye mütedair bütçenin (A) cetvelinde yazılı 267 461 liradan ibaret olan on iki aylık tahsisat ile bütçe kanununun dördüncü maddesi mucibince faslı mahsusâ tahsisat vazedilen 15 779 lira 61 kuruşa mukabil 251 686 lira 6 kuruş sarfedilerek mütebaki 31 554 lira 55 kuruş tahsisat bakiyesi dahi iptal edilmiştir efendim.

Karadeniz boğazı tahlisiye idaresinin 1929 senesi hesabı katisine mütedair mutabakat beyannamesinin takdim kılındığı hakkında 3/209 numaralı Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi

T. C.

Divanı muhasebat

U. 24524

H. 55

20-VI-1932

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Tahlisiye idaresinin 1929 malî senesi kati hesabına müteallik olarak tanzim edilen mutabakat beyannamesinin cedavili müteferriasile birlikte leffen takdim kılınmış olduğu arz olunur. efendim.

Di. M. Reisi

Fuat

Beyanname

Tahlisiye idaresinin 1929 malî senesi kati hesabı iktisat vekâletinden gönderilmekle muhasibin Divanı muhasebatça tetkik ve muhakeme edilmiş olan idare hesabı ile karşılaştırıldı. Rakamlar arasında görülen cüzî mübayenet ile sebepleri merbut cetvellerde irae edildi. Bu cihetler nazarı dikkate alınmak üzere kati hesapta gösterilen rakamların kabule şayan olduğunu arz ederiz.

Divanı muhasebat Reisi	D. 1. Reisi	D. 2. Reisi	D. 3. Reisi	D. 4. Reisi
<i>Fuat</i>	<i>Faik</i>	<i>Abidin</i>	<i>H. Âlim</i>	<i>Seyfi</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
<i>Celil</i>	<i>Basri</i>	<i>Ziya</i>	<i>Kâmil</i>	<i>Müeyyet</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Müddei umumi
<i>Fevzi</i>	<i>M. İhsan</i>	<i>Emin Rifat</i>	<i>Nazmi</i>	<i>M. Ali</i>

Divanı muhasebat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Di. M. encümeni

Karar No. 13

Esas No. 1/68,3/209

27 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

Tahlisiye idaresinin 1929 malî senesi hesabı katisi hakkında Başvekâleti Celilenin 12 mart 1931 tarihli ve 6/718 No. tezkerelerile teklif olunan kanun lâyihası bu bapta Divanı muhasebatça hazırlanan mutabakat beyannamesi ile birlikte müzakere ve cetveller üzerinde tetkik ve tatbikat ifa olundu.

Mutabakat beyannamesinden yalnız hesabı katinin masraf cetvelinde fazla görülen (6) liranın idare hesabının tetkik ve muhakemesi neticesinde bütçe sarfiyatından çıkarılması Divanca kararlaştırılmış isede dairesince sehven hesabı katiye ithal edilmiş olmasından ileri geldiği ve diğer rakamların kabule şayan olduğu bildirilmiş ve mutabakat beyannamesine merbut cetveller ile hesabı kati arasında bundan başka bir gûna fark görülememiştir.

Kanun lâyihasının bütçeye mütenazır olması lâzımgelinceğinden Hükümetçe teklif olunan kanun lâyihasının ikinci maddesi Divanı muhasebatın mutabakat beyannamesinde gösterildiği

veçhile tadilen birinci madde olarak ve birinci maddesinde murakkam miktarın mutabakat beyanname-i ile hesabı katiye nazaran (10) lira noksan olduğu görüldüğünden bunun ilâvesile ikinci madde olarak ve üçüncü maddesi salifülârz masraftan çıkarılan (6) liranın ilâvesile ve diğer maddelerinde şeklen bazı tadilât icrası suretile kabul edilmesine karar verilmiştir.

Bu bapta tanzim olunan kanun lâyihası ve merbutu cetveller Heyeti umumiyenin Yüksek tasvibine arz olunur.

Reis	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
Konya	Rize	Yozgat	Aksaray	Ankara	Çankırı	İzmir
<i>Refik</i>	<i>Ali</i>	<i>A. Avni</i>	<i>R. Nisari</i>	<i>H. Yakup</i>	<i>Rifat</i>	<i>Kitapçı Hüsnü</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Tahlisiye idaresinin 1929 senesi bütçe hesabı katisi kanun lâyihası

Madde 1 — Tahlisiye idaresinin 1929 malî senesi umum varidatı (1) numaralı cetvelde gösterildiği üzere (420 000) lira (38) kuruştan ibarettir.

Madde 2 — Mezkûr idarenin 1929 senesi zarfında masarifatı umumiyesi (2) numaralı cetvelde gösterildiği üzere (251 686) lira (6) kuruş olarak kabul edilmiştir.

Madde 3 — İdarenin 1929 senesi bütçesindeki muhassasattan sarfedilmiyerek bakiye kalan (31 554) lira (55) kuruş bakiye tahsisat imha edilmiştir.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya İktisat vekili memurdur.

11-III-1931

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	
<i>İsmet</i>	<i>Yusuî Kemal</i>	<i>Zekâi</i>	
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.	
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Dr. Tevfik Rüştü</i>	<i>M. Abdülhalık</i>	
Mf. V.	Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.
<i>Esat</i>	<i>Hilmi</i>	<i>M. Şeref</i>	<i>Hasta</i>

DİVANİ MUHASEBAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

Tahlisiye idaresinin 1929 malî senesi hesabı katî kanunu lâyihası

Madde 1 — Tahlisiye idaresinin 1929 malî senesi masarifi bitişik (A) cetvelinde gösterildiği üzere 251 680 lira 6 kuruştur.

Madde 2 — Mezkûr idarenin aynı sene umum varidatı bitişik (B) cetvelinde gösterildiği üzere 420 010 lira 38 kuruştur.

Madde 3 — Tahsisatın 1929 senesi içinde sarfolunmayan ve (A) cetvelinde ayrı sütünde gösterilen 31 569 lira 55 kuruş iptal olunmuştur.

Madde 4 — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 5 — Bu kanun ahkâmını icraya İktisat vekili memurdur.

A - CETVELİ

F.	Tahsisatın nevi	Tahsisat		Tediye		İptal olunan tahsisat	
		Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
1	Maaş	5 700	00	5 415	33	284	67
2	Müstahdemün üçüratı	145 824	00	139 231	49	6 592	51
3	Tahsisatı fevkalâde	8 970	00	8 505	79	464	21
4	Ümumî müdür tahsisatı maktuası	500	00	500	00	0	00
5	Mütekait, eytam ve eramil maaş ve tahsisatı fevkalâdesi	12 500	00	10 404	04	2 095	96
6	Muhtelif masarif	90 617	00	69 885	53	20 731	47
7	Reddiyat	500	00	9	45	490	55
8	Masarifi muhakeme	2 000	00	1 103	30	896	70
9	Eski seneler düyünü	600	00	595	52	4	48
10	1929 senesinde karşılığı bulunmayan bedeli icar masrafı	250	90	250	00	0	00
	Faslı mahsus	15 779	61	15 779	61	0	00
	Yekûn	283 240	61	251 680	06	31 560	55

B - CETVELİ

F.	M.	Varidatın nevi	Muhammenat		Tahsilât	
			Lira	K.	Lira	K.
1		Karadeniz bağazından geçen sefainden beher rüsum tonilâtosu beş kuruş hesabı alınacak tahlisiye resmi	264 900	00	403 467	47
2	1	Tekaüt aidatı	1 000	00	918	96
	2	Bankalara hesabı cari suretile tevdi olunan hasılat faizi	6 000	00	11 804	49
	3	Arazi icar bedeli	80	00	80	00
	4	Hasılatı müteferrika	500	00	3 739	46
		Yekûn	272 480	00	420 010	38

Orman amenajman gruplarına ve bu işlerde çalışan orman mühendislerine yevmiye hesabı ile verilmekte olan tazminatın sureti tediyesinde tereddüt edildiğinden keyfiyetin tefsiri hakkında 3/187 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Bütçe encümeni mazbatası

T. C.
Başvekâlet
Muamelât müdürlüğü
Sayı: 6/1474

29-V-1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Orman amenajman gruplarına ve bu işlerde çalışan orman mühendislerine 1508 numaralı kanun ile bu kanuna müstenit bulunan 657 numaralı kanun mucibince yevmiye hesabı ile verilmekte olan tazminatın sureti tediyesinde tereddüt edildiğinden keyfiyetin tefsiri Ziraat vekâletinden alınan sureti melfuf tezkeresi ile rica edilmektedir.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulması arz olunur efendim.

Başvekâlet vekili
Dr. Refik

Başvekâlete

Orman Amenajman gruplarına ve bu umurda çalışan orman mühendislerine 1508 numaralı kanun ile işbu kanunun müstenit bulunduğu 657 numaralı kanun ahkâmı dairesinde ve yevmiye hesabı ile tazminat verilmektedir. Kanunun meriyete girdiği 1929 senesinde bu memurlar harita umum müdürlüğünce verilen miktarlar nisbetinde tazminat almışlardır. 1930 senesinde her iki teşkilâtın mahiyet itibarıyla farklı olmasından amenajman işlerinde çalışacaklara verilecek tazminat miktarı heyeti celilece tasdik edilmiş ve memurlar bu suretle tazminatlarını almışlardır. 1931 senesi için Heyeti Vekileye mütekaddem tazminat cetveli Maliye vekâletinin Meclisi Alice tesbiti mütaleası üzerine şimdikiye kadar tasdik edilmemiştir. Divanı muhasebat ta bu tazminata ait bir mesele münasebetile tazminatın kadroyu tasdik eden makamca tensip olunması mutaleasında bulunmuştur.

1930 senesinde Heyeti Vekileden alınan cetvel mucibince tazminatların ita edilmiş olmasına, 1931 senesi zarfında bir çok mal idarelerince aynı surette tazminatın tesviye olunmuş bulunmasına binaen yapılacak muamelenin tayini zımında keyfiyetin B. M. M. ne arz ve sevkine müsaade devletlerini istirham ederim efendim.

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
M. № 19
Esas № 3/187

28-XI-1932

Yüksek Reisliğe

Orman amenajman gruplarına ve bu işlerde çalışan orman mühendislerine 1508 numaralı kanun ile bu kanuna müstenait bulunan 657 numaralı kanun mucibince yevmiye hesabı ile verilmekte olan tazminatın sureti tediyesinde tereddüt edildiğinden keyfiyetin tefsiren halli Ziraat Vekâletinden alınan tezkerede rica edildiğinden bâhis Başvekâletin 29 mayıs 1932 tarih ve 6/1474 numaralı tezkeresi Encümenimize havale buyurulmuş olmakla müzakere ve tetkik olundu.

Tefsir tarikile halli istenilen mesele bu yolda halle mütehammil değildir. Maamafih bu mesele 1932 mali senesi bütçe kanununa merbut kadrolara ilâve edilen kadro ile 1932 senesi için ve ayrıca Yüksek Meclisçe kabul buyurulan 2073 numaralı kanun ve buna merbut kadro ile de 1931 senesi için halledilmiş olduğundan Encümenimiz yukarıda zikri geçen tezkerenin Hükûmete iadesine karar vermiştir. Umumi heyetin tasvibine arz olunur.

Reis Gümüşane <i>H. Fehmi</i>	Reis vekili Konya <i>K. Hüsnü</i>	M. M. Konya <i>K. Zaim</i>	Kâ. Tokat <i>S. Tevfik</i>	Aksaray <i>A. Süreyya</i>	Bursa <i>Dr. Galip</i>
Çorum <i>Mustafa</i>	Edirne <i>Fayik</i>	Erzurum <i>Aziz</i>	Erzurum <i>Asım</i>	Giresun <i>Kâzım</i>	
Isparta <i>Mükerrem</i>	Kayseri <i>A. Hilmi</i>	Manisa <i>M. Turgut</i>	Sivas <i>Rasım</i>	Vozgat <i>S. Sırrı</i>	

Barut ve mevaddı infilâkiye meselesine ait evrakın gönderildiğine dair 3/198 numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Adliye ve Teşkilâtı esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası

T. C.
Başvekâlet
Muamelât müdürlüğü
Sayı: 6/1319

18-V-1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Barut ve mevaddı infilâkiye inhisarı meselesinde rüşvet almaktan ve saireden maznun Maliye vekâleti sabık Varidat müdürü Kâmil Bey ve arkadaşları hakkında Adliye vekâletinden yazılan 12-V-1932 tarihli ve 67/236 numaralı tezkerenin sureti ile merbutu dosya leffen ve sandık ile anahtar aynen takdim kılındı. Müstantik kararnameşi veçhile B. M. Meclisi Dahili nizamnamesinin 171 ve 172 nci maddeleri mucibince muktazasının ifasına ve neticesinin işarına müsaade buyurulmasını arzederim Efendim.

Başvekil
İsmet

Yüksek Başvekâlete

Barut ve mevaddı infilâkiye inhisarının Devletçe yapılan müzayede ve ihalesine fesat karıştırmaktan ve bu inhisar imtiyazını almak ve fişek mukaveleleri hükümlerine muhalif olarak avans almak ve müzeyyel fişek mukavelenamesini elde etmek ve revolverlerin satışı Devlet inhisarına aldıktan sonra Hükûmetçe tesbit ve ilân edilen umumî mukarrerata muhalif olarak şirket namına revolver celbi müsaadesini almak için Devlet memurlarından bazılarına rüşvet verdikleri iddiasile maznun İbrahim Beyzade Lûtfi Bey ve arkadaşları Leon Fresko ve Jak Fresko ve Jül Feresko ve JakBasat ve Salamon Nasi ve Avukat Nesim Mazalyah ve imhayî delâile teşebbüsten maznun Cemil Süleyman Beyler ile rüşvet almaktan maznun Maliye vekâleti sabık varidat umum müdürü Kâmil ve Varidat umum müdürlüğü vekâletinde bulunmuş olan İhsan ve kavanin müdürü Edip ve İstanbul Defterdarlığı memurlarından Tefvik Nedim Beyler hakkında yapılan ilk tahkikatta, kendilerine rüşvet verildiği iddia edilen yukarıda isimleri yazılı memurlardan başka esbak Maliye vekili Hasan ve Riyasetieümhur kâtibi umumisi Tefvik ve Ardahan mebusu Tahsin ve Kütahya mebusu Nuri Beylere de, tahkikat evrakı meyanında görüldüğü ve yukarıda izah edildiği suret ve şekillerde para ve menfaat temin edildiği ve bilhassa esbak Maliye vekili Hasan Beye barut inhisarı imtiyazının istihsalı emrinde 7 500 liralık bir otomobil hediye edilmek ve fişek mukavelenamesi hilâfına rüşvet mukabilinde avanslar ita etmek ve revolver inhisarı işinde de müttehaz karara muhalif muamele ifa etmek gibi zamanı vekâletine ait hususattan dolayı mumailiym de methaliyet ve müşareketi beyan ve iddia edilmiş ise de, bunların esas ve mahiyetini tamamile tesbit ve künhüne nüfuz etmek ve bu suretle diğer maznunların hakikî vaziyetlerini meydana çıkarmak, mumailiym Hasan Bey hakkında tahkikat icrasına vabeste bulunduğuna ve bu bapta takibat icrasının da B. M. M. Nizamnamei dahilisininin 171

ve 172 nci maddeleri mucibince Meclisi Âlinin kararına bağı olup bu takdirde diğcr maznunların da esbak vekil Hasan Beyin tâbi olacağı usul ve merci tâbi olmaları kanun hükümleri iktizasından bulunduğundan mumaileyh Hasan Bey hakkında evcelemirde muamelei kanuniyenin ifasına Ankara birinci müstantıklığına karar verilmiştir.

Ankara C. M. umumiliğinden gönderilen mezkûr kararı havi tahkikat evrakı takımıle mehfufen takdim kılınmış ve müstantık kararnamesinde yazılı olduğu üzere esbak Maliye vekili Hasan Beye isnat olunan filin zamanı vekâletine müteallik bulunmuş olması hasebile mumaileyh hakkında tahkikat ierası B. M. Meclisinin kararına bağı olduğundan, kanun muktazasının ifasına müsaadei Devletlerini istirham ederim efendim hazretleri.

Adliye vekili
Yusuf Kemal

Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası

T. B. M. M.

Ad. ve T. E. encümen-

lerinden mürekkep

10 - XII - 1932

Mutelit encümen

Karar No. 4

Esas No. 3/198

Yüksek Reisliğe

Barut ve mevaddı infulâkiye inhisarının müzayedesine fesat karıştırmak ve bazı Devlet memurlarına rüşvet vermek maznuniyetile ve İstanbul Müddei umumiliğinin 5 tenmuz 1929 tarihli taleptnamesile İstanbul Yedinci istintak dairesinde haklarında tahkikat iera edilen İbrahim Beyzade Lütfi ve Jan Pasat ve Nesim Mazalyah ve Kemal Nasi ve Salamon Nasi ve Jül, Jan, Leon Fresko efendilere isnat edilen suçlarda rüşvet almak suretile müşareketi olduğu ifade ve iddia edilmesinden dolayı Maliye vekâleti sabık Varidat umum müdürü Kâmil ve Kavanin şubesi müdürü İsmail Edip ve Varidat umum müdürlüğüne vekâlette bulunmuş olan sabık Ankara defterdarı İhsan ve İstanbul defterdarlığı tetkik memurlarından Tevfik Nedim Beyler ve delâili imhadan maznun Cemil Süleyman Bey hakkında tahkikat ierası lüzumuna binaen evrak ciheti mülkiyeye tevdi ve maliye müfettişleri marifetile tahkikat ifa ettirildikten sonra müddei umumilik vasıtasile Ankarar Birinci istintak dairesine verilerek iera kılınan tahkikat esnasında esbak Maliye vekili Hasan Beyin barut imtiyazı müteahhitlerinden 7 500 liralık bir otomobili hediye olarak kabul etmek ve fişek mukavele namesi hilâfına rüşvet mukabilinde avanslar vermek ve revolver işinde de müttehaz karara muhalif muamele ifa etmek gibi zamanı vekâletine müteallik bazı muamelâtta maznunların suçlarına müşareketi beyan ve iddia edilmiş ve diğcr maznunlara ait hususatın da tenevvürü Hasan Bey hakkında tahkikat ierasına vabeste bulunmuş olup bu cihet ise Büyük Millet Meclisinin salâhiyeti dahilinde olduğundan ve diğcr maznunların tâbi olacağı muhakeme usul ve merci de Hasan Bey hakkındaki tahkikat neticesine bağı olacağından Ankara birinci müstantıklığının 5 mayıs 1932 tarihli kararıle evcelemirde bu cihetin ifa ve ikmalî zımında evrakı müteferria müddei umumiliğe tevdi ve Adliye vekâleti vasıtasile Başvekâletten 18 - V - 1932 tarih ve 6/1319 numaralı tezkere ile Yüksek Reisliğe irsal kılınmakla Büyük Millet Meclisinin 16 nisan 1932 tarihindeki 64 üncü inikadında dahilî nizamnamenin 170 inci maddesi mucibince bir tetkik encümeni teşkilî karar altına alınmış ve mezkûr encümenin 25 haziran 1932 tarihli raporunda meselenin tenvirile hakikatın meydana çıkartılması için tahkikat ierasına lüzum gösterilmiş ve bu rapor mefadı Meclisin 27 haziran 1932 tarihindeki 72 nci inikadında kabul edilmiş olmakla Muhtelit encümenimiz tahkikata başlamıştır.

Encümenin ilk içtimamda, tevdi edilen evrakın kesret ve tenevvüü nazarı dikkate alınarak hâdiseyi ve delillerini cem ve telfik etmek üzere bir ihzarî komisyon teşkilî münasip görülerek o suretले tetkikat iera ve vaziyet bir raporla telhis edilmiş idi.

Rapora nazaran: Barut ve mevaddı infilâkiye inhisarın ihalesinin kapalı zarflar açıldıktan ve mazbata tanzim edildikten sonra alenî münakasa icrası suretile yapılmasına ve taliplerden birinin istinkâfî menfaat mukabili olduğunun bilâhare anlaşılmasına göre bunda Hasan Beyin de menfaatlar olup olmadığı, 10 000 revolver ithaline müsaade edilmekte, fişek mukavelesine zeylolarak ikinci bir mukavele yapılmasında, 716 559 fişek ithaline müsaade olunmakta ve avans namile müteahhide verilen paralarda da maznunlardan bazılarının ifadesi veçhile Hasan Beyin bir menfaat temin edip etmediği ve müteahhitlerden bir otomobil alıp almadığı noktalarının tahkiki icap etmektedir.

Muhtelit encümen hâdiseyi bir kere de müruru zaman noktasından tetkike lüzum görmüş ve bunun üzerine ihzarî komisyon tarafından icra kılınan tetkik neticesinde maznunlardan Kâmil ve İhsan Beylerin istintak dairesinde evvelce müruru zaman iddiası dermeyan ederek müstantık tarafından reddedildiği ve işi itirazen tetkik eden mahkeme reisi tarafından da bu ret kararının tasdik edildiği görülmüş ve hâdisenin vukuile tahkikatın İstanbulda başlaması arasında müruru zaman haddine bağlı bir müddet geçmediği gibi ceza kanununun 106 nci maddesinde bir cürümden dolayı yapılan ve müruru zamanı kesen muamelelerin cürümde her ne suretle olursa olsun methali olup ta aleyhinde takibat ve tahkikat yapılmamış olan kimseler hakkında dahi müruru zamanı keseceği musarrah bulunmuş olmasına nazaran haklarında sonradan tahkikata başlananlar için de müruru zaman meselesi varit olmadığı tesbit edilmiş ve keyfiyet Muhtelit encümence kabul edilmiştir.

Şu hazırlıklarla tahkik mevzularına nüfuz eden encümen; hâdiselerin esbak Maliye vekili Hasan Beyi alâkadar eden kısımları üzerinde kendisini istievap etmiş ve otomobil meselesindeki izahatını müeyyit olarak ibraz eylediği vesikaları encümen evrakı meyanına almıştır. Diğer kısımlar üzerindeki izahatından, kendisinin vekâleti zamanında varidat umum müdürlüğünü asaleten ve vekâleten idare eden Kâmil ve İhsan Beylerin de istievabı lüzumu hâsıl olmuş ve fazla olarak o tarihlerde nakit işleri müdürlüğünde bulunan Macit Bey ile hukuk müşavirliğinde bulunan Süreyya Beyin malûmat ve şehadetine de müracaat edildikten ve İhsan Bey tarafından ifade şifahiye makamına kaim olmak üzere ayrıca verilen izahname dahi encümen evrakı meyanına alındıktan sonra vaziyetin tenevvür ettiğine ve tahkikatı başkaca tevsi mahal olmadığına ittifakla karar verilerek aşağıdaki neticeye varılmıştır.

Münakasaya fesat karışmak meselesi:

1341 senesi muvazenei umumiye kanununun 57 nci maddesile kabul edilen Barut ve mevaddı infilâkiye inhisarının işletilmesi Maliye vekâletince kapalı zarf usulile münakasaya konularak iştirak eden taliplerin teklifleri ihale komisyonunca tetkik edilip en müsait şerait Babanzade Fuat Beyin temsil ettiği (Liknoza) şirketinin olmakla mezkûr şirkete ihale için mazbata tanzim edilmiş iken bir gün evvelki tarihle Lûtfi Bey tarafından verilen istidada daha müsait şerait teklif edileceği dermeyan edildiğinden Hasan Bey tarafından alenî münakasa emredilmiş ve icra kılınan alenî münakasa neticesinde diğer taliplerin çekilmesiyle 2 ağustos 1926 da İbrahim Beyzade Lûtfi ve şürekâsı şirketine ihale edilmiştir.

Lûtfi Beye yapılan ihale; Hasan Beyin istida derkenarında işaret ettiği Hazine menfaatini temin etmiş bulunmakla beraber Fuat Beyin çekilmesi 25 000 lira mukabilinde olduğu evrak meyanındaki mektuplar, hesap hülâsaları ve İş bankasının işaretle anlaşıldığına göre de Lûtfi ve Fuat Beyler arasındaki bu hâdiseye yine bir suç mevzuu teşkil edebilir. Fakat Hasan Bey için şu fesat karışma keyfiyetinde bir müşareket deliline tesadüf edilemediği gibi münakasayı ikinci defa olarak alenî icra ettirmekte de menfaat kastına delâlet edecek bir hal görülememiş ve münakasaya verilen bu şekilde müzayede, münakasa ve ihâlât kanununa muhalefette bulunmamış olmakla beraber alenî münakasanın icrası Hazineye mühim menafi temin etmiştir.

Maamafih bu sıra sırhî sebeplere binaen Hasan Beyin istifası vukubulmakla ihale muamelesi halefi Mustafa Abdülhalik Bey tarafından icra edilmiştir.

10 000 revolver ithaline müsaade meselesi:

1341 senesi muvazenei umumiye kanununun 57 ne maddesinde istimali caiz revolverlerin satışı-
nın inhisar altına alınması üzerine evvelece siparişi olanların 15 temmuz 1341 zevaline kadar Rüşu-
mat müdüriyetine beyanname vermesi ve aksi takdirde revolverlerin gümrüklerden ithaline müsaade
edilemeyeceği Maliye vekâletince ilân edilmiş olmasına rağmen maznunlardan Jül Fresko tarafın-
dan muahhar tarihlerle vaki istidalarda mukaddem bir siparişi olduğundan ve ilânı görmedikleri için
vaktile müracaat edemediklerinden bahsile 10 000 revolverin ithaline müsaade istenilmesi üzerine
Varidat umum müdürü vekili İhsan Bey vekâlet makamına verdiği müzekkerede tetkik edilen vesik-
alara nazaran siparişin evvelece vukuu anlaşıldığından bir defaya mahsus olmak ve emsal teşkil
etmemek üzere ithaline müsaade cihetini terviç ettiğinden vaki talep bu esbabı mucibeye müsteniden
Hasan Bey tarafından da mucibe iktiran ettirilmiştir.

İera kırlman tetkikat neticesinde munhasıran revolverler için Heyeti Vekileden musaddak bir ta-
limatname mevcut olmadığı ve yapılan ilânın ancak Maliye vekâletinin kendi salâhiyetini istimal
suretile ittihaz eylediği idarî tedbirler cümlesinden olduğu anlaşılmış ve dairesinin kanunen mesuli-
yeti takabbül ederek tetkik ettiği vesikalara müsteniden gösterdiği lüzum ve icap üzerine bir vekilin
teferruata inerek tekrar tetkik etmesine imkân ve mecburiyet te tasavvur edilememiş bulunduğundan
bu noktada Hasan Beyin şahsına atfedilen yolsuzluk varit görülememiştir.

Fişek mukavelesine zeylolarak ikinci bir mukavele yapılması:

Inhisar altındaki av ve revolver fişeklerinin birine mukavele mucibince celbedilmiş olan çeşitleri
ihtiyaç ve talepleri tatmin etmediği ve çeşit noksanlığı satışına mâni olduğu cihetle noksanların pa-
zarlık suretile ikmalî için Heyeti Vekile kararı istihsal etmek üzere Varidat umum müdürlüğünün bir ih-
tiyâc cetveline merbut müzekkeresi üzerine Maliye vekili Hasan Beyin keyfiyeti Heyeti Vekileye arz ve
takdimini ve karar istihsali ve neticede yine evvelki müteahhitte ve fakat pazarlık esası üzerine bir
zeyli mukavele yapılmasında müzayede, münakasa ve ihâlât kanununun ahkâmına muhalif bir vaziyet
görülemediği gibi Hasan Beyin böyle bir mukavele aktine mütedair muamelâtta mevzubahs yolsuzluk
ve suiistimale iştirakini gösterir bir hale de tesadüf edilememiştir.

716 559 fişek ithaline müsaade meselesi:

Bu fişeklerin musadere veya mahrecine iadesi hakkındaki muameleden haberdar olmayan vekil
Hasan Bey; işbu fişeklerin ikine mukavele mucibince celbi takarrür eden çeşitlerden bulunması ha-
sebile mezkûr mukaveleye mahsuben ithaline müsaade olunması hakkında Varidat umum müdürlüğü-
nün gösterdiği lüzuma binaen (mucibince) işaretini koymuştur ki bunda Hasan Beye isnad
kabil bir suç unsuru görülememiştir.

Avans meselesi:

Askerî fabrikalar umum müdürlüğünün 1340 senesi bütçe kanunile Devlet inhisarına alınan ve
işletilmesi Askerî fabrikalar umum müdürlüğüne verilen Av ve revolver fişekleri inhisarının 9 kâ-
nunuevvel 1341 tarih ve 652 numaralı kanun ile Maliye vekâletine devredilmesi üzerine müteahhit
İbrahim Beyzade Lûtfi Bey Maliye vekâletine bir istida vererek bayilere verilen malların idareye
maldedilmiş sayılması ahiren fabrikalar umum müdürlüğüne kabul olunduğunu ve ce-
reyanı muamelelerin tetkiki ile kendisine teslimatına mukabil para verilmesini talep
etmiş ve istida Varidat umum müdürlüğüne usulen havale olunmuş ve Varidat
umum müdürlüğü dahi cereyanı muameleyi Fabrikalar umum müdürlüğünden sormuştur.
Fabrikalar umum müdürlüğünün cevabî tahriratındaki (bayilere teslim edilecek miktarın idaremize
maldedilmesi ahiren kabul edilmiştir) fıkrasına istinaden Varidat umum müdürlüğü vekâlet makamı-
na müteahhit Lûtfi Bey tarafından teslim edilen fişeklerden ve bunun miktar ve bedelinden ve
ancak hesabı görülmeyişi için matlubatı tahakkuk ettirilmediğinden bahsile (bersabık avans itası)

için lüzum göstermiş ve vekil Hasan Bey dahi (mucip) işareti koymuştur.

Varidat umum müdürlüğü vekil Hasan Beye katî hesabı yapıldığında mahsubu iera edilmek lâzım-gelen vacibütediye bir Hazine boreu mevcut olduğu kanaatini vermiş ve sepkeden muamelenin dahi aynı merkezde olduğunu söylemiş ve şu suretle ita emri istihsal edilmiş ve vekil Hasan Beyin (mucibince) işareti olmaksızın Varidat umum müdürlüğünün tediye cetvelleri meyanına kaydettirerek Nakit işleri müdüriyeti tarafından yaptırılan müteaddit tediyelerin dahi yukarıda izah edilen esas ve muameleye istinat ettirildiği anlaşılmış ise de mesul ve salâhiyettar daire müdürünün gösterdiği icabı kabul eden Vekil Hasan Beyin muamelede muahaze ve mesuliyetini mucip bir hal görülememiştir.

Otomobil meselesi:

Hasan Beye hediye edildiği söylenen otomobil meselesi etrafında İhzarî komisyonun da tamikan tetkik ve telhis ettiği vakialar ve ifadelerle Hasan Beyin izahatı ve ibraz eylediği vesikalar tetkik edildi:

İstanbul ve Ankarada muhtelif otomobil acentalarından alınan malûmatta 7 500 lira kıymetinde her hangi bir otomobilin Hasan Beye satıldığına veya diğer maznunlardan bazıları tarafından böyle bir otomobil alındığına dair bir kayıt ve işarete tesadüf edilemeyip bilâkis maznunların muhtelif ifadelerle birbirini tekzip ettikleri ve nihayet maznunlardan ikisinin kendi aralarında taksim etmek üzere şeriklerine gösterdikleri bazı mevhum masraflar meyanına böyle bir otomobil de dahil ettiklerini söylemeleri ve Hasan Beyin kendi ihtiyacına binaen bizzat satın aldığı (Fiat) ve (Kraysler) otomobillerinin bir kısım vesikalarını ibraz eylemesi delâletleriyle otomobil hâdisesinin musanna olduğuna kanaat hâsıl olmuştur.

Yukarıda izah olunan sebeplere binaen isimleri yazılı maznunlara isnat olunan suçlara Vekil Hasan Beyin irtibat ve iştirakini gösterir bir hale tesadüf edilemediğinden hakkında takibat ierasına ve son tahkikatın açılmasına mahal olmadığına bir rey muhalife karşı ekseriyetle ve evrakın kanunî merceine iadesine ittifakla karar verilmiştir.

Keyfiyet Heyeti umumiyyeye arz olunur [1].

Ad. ve T. E. encümenlerinden mürrekkep

Muhtelit encümen Reisi				M. M.	Kâ.	Aza	Aza
Muğla				Balıkesir	Kayseri	Antalya	Antalya
Y. Nadi				Vasfi	S. Azmi	Haydar	Numan
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Artvin	Bursa	Çanakkale	Çorum	Denizli	Edirne	Trzincan	Kars
M. Asım	Asaf	Osman Niyazi	Münir	Necip Ali	Hasan Hayri	Abdülhak	Nazif
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Kırklareli	Kocaeli	Kocaeli	Manisa	Tokat	Trabzon	Urfa	Yozgat
Dr. Fuat	Ragıp	Salâhattin	Mustafa Fevzi	Nâzım	Raif	Memet Emin	A. Hamdi

[1] İhzarî encümen raporunu dahi ihtiva eden Muhtelit encümen zabıtları evvelce azayı kirama tevzi olunmuştur.

